

Conférence des Cours constitutionnelles européennes
Conference of European Constitutional Courts
Konferenz der europäischen Verfassungsgerichte
Конференция Европейских Конституционных Судов

**JUSTIȚIA CONSTITUȚIONALĂ:
FUNȚII ȘI RAPORTURILE CU CELELALTE
AUTORITĂȚI PUBLICE**

*Raport național pentru cel de-al XV^{lea} Congres al Conferinței
Curților Constituționale Europene, prezentat de
Curtea Constituțională a României*

I. RAPORTURILE CURȚII CONSTITUȚIONALE CU PARLAMENTUL ȘI GUVERNUL

Prof. univ. dr. Tudorel TOADER, judecător

Dr. Marieta SAFTA, prim-magistrat asistent

1. **Rolul Parlamentului (eventual al Guvernului) în procedura de numire a judecătorilor la instanța de contencios constituțional. După numire, aceeași autoritate îi poate revoca pe judecătorii instanței constituționale? Care sunt motivele / temeiurile unei asemenea revocări?**

a) Numirea judecătorilor Curții Constituționale

Constituția României consacră reglementării Curții Constituționale un titlu separat – Titlul V (art.142-147). În cadrul acestuia sunt cuprinse dispoziții privind: rolul Curții, structura acestei, mandatul membrilor săi, modalitățile de desemnare a judecătorilor și de alegere a președintelui Curții, condițiile pentru ocuparea funcției de judecător, incompatibilitățile, independența și inamovibilitatea, competența Curții Constituționale, precum și efectele deciziilor pe care aceasta le pronunță. În baza textelor constituționale de referință, Parlamentul a adoptat Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale¹.

Structura Curții Constituționale a României este reglementată de art.142 din Constituție și de art.5 din Legea nr.47/1992. Conform dispozițiilor menționate, Curtea Constituțională a României se compune din 9 judecători, numiți pentru un mandat de nouă ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit. Trei judecători sunt numiți de Camera Deputaților, trei de Senat² și trei de Președintele României [art.142 alin.(3) din Constituție]. Acest mod de desemnare a judecătorilor Curții Constituționale a României a fost apreciat ca fiind de natură să asigure o compunere cât mai reprezentativă și democratică, întrucât exprimă opțiunile celor mai înalte autorități publice cu legitimitate electorală existente în stat³. Totodată, modul de desemnare a judecătorilor constituționali a prilejuit și exprimarea unor critici, arătându-se că numirea judecătorilor fiind la libera apreciere a unor organe prin excelență politice, activitatea acestora se desfășoară sub semnul politicianismului, existând pericolul de subordonare unor influențe străine de scopul Curții.⁴

¹ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 807 din 3 decembrie 2010.

² Potrivit art.61 alin.(2) din Constituția României, Parlamentul este alcătuit din Camera Deputaților și Senat.

³ Prin Decizia nr.1/1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.16 din 26 ianuarie 2005, Curtea Constituțională a reținut că legitimitatea democratică a controlului de constituționalitate „decurge din alegerea sau numirea judecătorilor constituționali exclusiv de către autorități constituționale alese direct de către popor”.

⁴ Tudor Drăganu - *Introducere în teoria și practica statului de drept*, p.126 și urm., în Constituția României, Comentariu pe articole, coordonatori I. Muraru, E. S. Tănăsescu, Ed. C.H. Beck, p. 1389.

Dincolo de aceste critici, trebuie menționat că atât Constituția cât și Legea privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale reglementează importante principii și garanții ale independenței și neutralității judecătorilor Curții Constituționale, de natură să permită acestora exercitarea obiectivă a judecății, Curtea însăși fiind, potrivit Legii nr.47/1992, „*independentă față de orice altă autoritate publică*” și supunându-se numai Constituției și prevederilor legii sale de organizare și funcționare⁵. În acest sens pot fi menționate dispozițiile legii organice a Curții potrivit cărora: competența Curții Constituționale nu poate fi contestată de nicio autoritate publică [art. 3 alin.(3)]; Curtea Constituțională este singura în drept să hotărască asupra competenței sale [art.3 alin.(2)]; judecătorii Curții Constituționale nu pot fi trași la răspundere pentru opiniile și voturile exprimate la adoptarea soluțiilor [art.61 alin.(2)]; între alte îndatoriri, judecătorii Curții Constituționale sunt obligați să-și îndeplinească funcția încredințată cu imparțialitate și în respectul Constituției” [art.64 alin.(1) lit.a)]; judecătorii trebuie să comunice președintelui Curții Constituționale „*orice activitate care ar putea atrage incompatibilitate cu mandatul pe care îl exercită*” [art.64 alin.(1) lit.b)]; judecătorii trebuie să se abțină de la orice activitate sau manifestare contrare independenței și demnității funcției lor [art.64 alin.(1) lit.f)]; stabilirea abaterilor disciplinare ale judecătorilor, a sancțiunilor și a modului de aplicare a acestora este de competența exclusivă a plenului Curții Constituționale (art.65); Curtea Constituțională are buget propriu.

În ceea ce privește procedura de numire a judecătorilor de către Camera Deputaților și Senat, Legea nr.47/1992 prevede că propunerile de candidatură se depun la Comisia juridică a fiecărei Camere, de grupurile parlamentare, de deputați și de senatori. Fiecare candidat va depune un *curriculum vitae* și actele doveditoare din care să rezulte că îndeplinește condițiile prevăzute de Constituție⁶. Candidații sunt audiați de comisii și de plenul Camerei, iar raportul Comisiei juridice se va referi, motivat, la toți candidații. Fiecare Cameră a Parlamentului numește, cu votul majorității membrilor săi, la propunerea Biroului permanent și pe baza recomandării Comisiei juridice, în calitate de judecător, persoana care a întrunit numărul cel mai mare de voturi.

Potrivit art.7 din Legea nr.47/1992, președintele Curții este ales prin vot secret, pentru o perioadă de 3 ani, cu majoritatea voturilor judecătorilor, în termen de 5 zile de la înnoirea Curții. Pentru alegerea președintelui, fiecare grupă de judecători numiți de Camera Deputaților, de Senat și de Președintele României poate propune o singură candidatură. Dacă la primul tur de scrutin nici un candidat nu întrunește majoritatea

---

⁵ S-a observat în acest sens că independența judecătorului derivă din calitatea inerentă justiției constituționale – aceea de a se supune numai Constituției și legii sale organice, unicul și fundamentalul reper în exercitarea atribuțiilor de către acesta constituindu-l Legea fundamentală. Orice formă de dependență față de orice autoritate publică sau act normativ emis de către acesta, altul decât Legea fundamentală, nu numai că ar fi incompatibilă cu scopul Curții Constituționale – garantarea supremației Constituției – dar ar face pur și simplu imposibilă îndeplinirea atribuțiilor de către judecătorul constituțional. (I. Deleanu – Instituții și proceduri constituționale – în dreptul român și în dreptul comparat – C.H. Beck, p.818).

⁶ Pregătire juridică superioară, înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 18 ani în activitatea juridică sau în învățământul juridic superior [art.143 din Constituție].

voturilor, se va proceda la al doilea tur de scrutin între primii doi clasati sau trași la sorți, dacă toți candidații obțin același număr de voturi. Operațiunile de alegere a președintelui sunt conduse de judecătorul cel mai în vârstă. Mandatul președintelui poate fi reînnoit.

În ceea ce privește Guvernul, acesta nu are nici un rol în numirea judecătorilor Curții Constituționale.

b) Mandatul judecătorului constituțional român

Mandatul judecătorului constituțional român începe odată cu depunerea jurământului de către acesta, în fața Președintelui României, și încetează:

- la expirarea termenului pentru care a fost numit sau în caz de demisie, de pierdere a drepturilor electorale, de excludere de drept ori de deces;
- în situațiile de incompatibilitate sau de imposibilitate a exercitării funcției de judecător mai mult de 6 luni;
- în caz de încălcare a prevederilor art.16 alin.(3)⁷ sau ale art.40 alin.(3)⁸ din Constituție, sau pentru încălcarea gravă a obligațiilor prevăzute la art.64 din Legea nr.47/1992⁹.

Potrivit art. 67 alin.(2) din Legea nr. 47/1992, constatarea încetării mandatului se face de președintele Curții Constituționale, în cazul expirării termenului pentru care judecătorul a fost numit sau în caz de demisie, de pierdere a drepturilor electorale, de excludere de drept ori de deces, iar, în celelalte cazuri, încetarea mandatului se hotărăște în plenum Curții, cu votul majorității judecătorilor.

Nu există posibilitatea revocării judecătorilor Curții Constituționale de către autoritățile care i-au numit, ceea ce constituie o garanție a independenței acestora în exercitarea mandatului. De altfel, art. 145 din Constituție stabilește în mod expres că

⁷ Potrivit art.16 alin.(3) din Constituție, „(3) *Funcțiile și demnitățile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, în condițiile legii, de persoanele care au cetățenia română și domiciliul în țară. Statul român garantează egalitatea de șanse între femei și bărbați pentru ocuparea acestor funcții și demnități*”.

⁸ Potrivit art.40 alin.(3) din Constituție, „*Nu pot face parte din partide politice judecătorii Curții Constituționale, avocații poporului, magistrații, membrii activi ai armatei, polițiștii și alte categorii de funcționari publici stabilite prin lege organică.*”

⁹ Potrivit art.64 din Legea nr.47/1992, „*Judecătorii Curții Constituționale sunt obligați:*

- a) *să-și îndeplinească funcția încredințată cu imparțialitate și în respectul Constituției;*
- b) *să păstreze secretul deliberărilor și al voturilor și să nu ia poziție publică sau să dea consultații în probleme de competența Curții Constituționale;*
- c) *în adoptarea actelor Curții Constituționale să-și exprime votul afirmativ sau negativ, abținerea de la vot nefiind permisă;*
- d) *să comunice președintelui Curții Constituționale orice activitate care ar putea atrage incompatibilitatea cu mandatul pe care îl exercită;*
- e) *să nu permită folosirea funcției pe care o îndeplinesc în scop de reclamă comercială sau propagandă de orice fel;*
- f) *să se abțină de la orice activitate sau manifestări contrare independenței și demnității funcției lor.*”

judecătorii Curții Constituționale sunt independenți în exercitarea mandatului lor și inamovibili pe durata acestuia. În cursul exercitării mandatului, acesta poate fi suspendat, atunci când judecătorul este trimis în judecată penală. Suspendarea durează până la condamnarea penală, sau, după caz, până la achitare [art.66 alin.(3) din Legea nr.47/1992].

Mandatul judecătorilor Curții Constituționale nu poate fi prelungit sau reînnoit, ceea ce constituie, de asemenea, o garanție de independență a judecătorului în raport cu autoritatea publică care l-a numit. Însă, potrivit art. 68 alin.(2) din Legea nr. 47/1992, în cazul în care mandatul a încetat înainte de expirarea duratei pentru care judecătorul a fost numit, iar perioada rămasă depășește 6 luni, autoritatea publică competentă poate numi un nou judecător, care va duce la capăt mandatul judecătorului înlocuit. Dacă perioada pentru care a fost numit noul judecător este mai mică de 3 ani, acesta va putea fi numit, la reînnoirea Curții Constituționale, pentru un mandat complet de 9 ani [art.68 alin.(3) din lege].

În vederea asigurării funcționării permanente a Curții Constituționale, normele constituționale [art.142 alin.(5)] reglementează un sistem de reînnoire periodică a unei treimi a judecătorilor care compun Curtea - „*Curtea Constituțională se înnoiește cu o treime din judecătorii ei, din 3 în 3 ani, în condițiile prevăzute de legea organică a Curții*”. În acest fel, în situația unor întârzieri în numirea celor 3 judecători care iau locul, la fiecare 3 ani, celor ale căror mandate de 9 ani au expirat, este evitată crearea de discontinuități în funcționarea justiției constituționale, existând permanent un număr de 6 judecători în funcție, necesar ca și condiție de cvorum pentru activitatea Curții Constituționale.¹⁰

2. În ce măsură instanța de control constituțional are autonomie financiară – în stabilirea și administrarea bugetului de cheltuieli?

Potrivit art. 74 din Legea nr. 47/1992, Curtea Constituțională are un buget propriu, care face parte integrantă din bugetul de stat aprobat prin lege adoptată de Parlament. Proiectul de buget, precum și rectificările aduse bugetului se aprobă de către Plenul Curții Constituționale¹¹ și se înaintează Guvernului pentru a fi inclus distinct în proiectul bugetului de stat supus legiferării, putând fi adoptat sau nu ca atare de către Parlament. Până în prezent, nu au existat situații în care proiectul de buget aprobat de Plenul Curții și înaintat Guvernului să nu fie aprobat de Parlamentul României.

În limita creditelor bugetare aprobate, Curtea Constituțională își administrează independent fondurile bugetare alocate. Secretarul General al Curții este ordonator de

¹⁰ Potrivit art.51 alin.(1) din Legea nr.47/1992, „*Curtea Constituțională lucrează legal în prezența a două treimi din numărul judecătorilor.*”

¹¹ Art.4 lit.b) din Regulamentul de organizare și funcționare a Curții Constituționale, aprobat prin Hotărârea nr.2/2005 a Plenului Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.116 din 4 februarie 2005.

credite¹², iar activitatea acestuia este supravegheată de Președintele Curții Constituționale.¹³

Ca orice instituție publică, Curtea Constituțională este supusă verificării Curții de Conturi¹⁴ care asigură controlul asupra modului de formare, de administrare și de întrebuințare a resurselor financiare ale statului și ale sectorului public.

3. Poate fi modificată legea de organizare și funcționare a instanței constituționale de către Parlament, însă fără consultarea acesteia?

Astfel cum s-a arătat, organizarea și funcționarea Curții Constituționale sunt reglementate prin art. V din Constituție și prin Legea nr.47/1992.

Cât privește dispozițiile privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale reglementate de Constituție, acestea nu pot fi modificate decât printr-o revizuire a acesteia. Ca urmare, o eventuală modificare a structurii Curții Constituționale, a modului de numire, a duratei și a garanțiilor mandatului judecătorilor, precum și eventuala eliminare a unora dintre atribuțiile sale nu pot fi realizate prin lege organică sau ordinară, ci numai printr-o lege de revizuire a Constituției (lege constituțională). Procedura revizuirii Constituției este specială, diferită de aceea reglementată pentru adoptarea celorlalte legi. Astfel, textele constituționale de referință stabilesc în mod expres titularii inițiativei de revizuire a Constituției¹⁵, procedura¹⁶ și limitele revizuirii¹⁷. Ca urmare, orice modificare a normelor constituționale privitoare la Curtea Constituțională trebuie să parcurgă această procedură, în cadrul căreia un rol

---

¹² Potrivit art.31 lit.l) din Regulamentul de organizare și funcționare a Curții Constituționale, secretarul general al Curții „angajează și utilizează creditele bugetare, în limita prevederilor și destinațiilor aprobate, pentru cheltuieli din sumele repartizate prin bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat, în condițiile legii”.

¹³ Art.9 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.

¹⁴ Legea nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.282/29.04.2009.

¹⁵ Președintele României, la propunerea Guvernului, cel puțin o pătrime din numărul deputaților sau al senatorilor, cel puțin 500 000 de cetățeni cu drept de vot; cetățenii care inițiază revizuirea Constituției trebuie să provină din cel puțin jumătate din județele țării, iar din fiecare din aceste județe sau în municipiul București trebuie să fie înregistrate cel puțin 20.000 de semnături în sprijinul acestei inițiative [art.150 din Constituție].

¹⁶ Proiectul sau propunerea de revizuire trebuie adoptată de Camera Deputaților și de Senat cu o majoritate de cel puțin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere, iar dacă prin procedura de mediere nu se ajunge la nici un acord, Camera Deputaților și Senatul, în ședință comună, hotărăsc cu votul a cel puțin trei pătrimi din numărul deputaților și senatorilor; revizuirea este definitivă după aprobarea ei prin referendum, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptării proiectului sau a propunerii de revizuire.

¹⁷ Dispozițiile Constituției privind caracterul național, independent, unitar și indivizibil al statului român, forma republicană de guvernământ, integritatea teritoriului, independența justiției, pluralismul politic și limba oficială nu pot forma obiectul revizuirii. De asemenea, nici o revizuire nu poate fi făcută dacă are ca rezultat suprimarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora. Constituția nu poate fi revizuită pe durata stării de asediu sau a stării de urgență și nici în timp de război.

important îi revine Curții Constituționale, care exercită, din oficiu, controlul de constituționalitate al inițiativelor de revizuire [art.146 lit.a) din Constituție], cât și al legii de revizuire a Constituției, adoptată de Parlament [art.23 din Legea nr.47/1992].

Cât privește dispozițiile privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale care nu se regăsesc în textele constituționale de referință, ci numai în Legea nr.47/1992, acestea pot fi modificate și completate prin lege organică, adoptată de Parlament. Nici un act normativ nu prevede obligația Parlamentului de a consulta Curtea Constituțională în această situație. Curtea Constituțională poate fi sesizată însă cu privire la neconstituționalitatea legii astfel adoptate, fie înainte de promulgare [art.146 lit.a) teza întâi din Constituție], fie după intrarea în vigoare [art.146 lit.d) din Constituție].

O discuție distinctă în acest context comportă reglementarea atribuțiilor Curții Constituționale care, în prezent, este flexibilă, existând posibilitatea ca, în funcție de necesități, Curtea să fie investită cu noi atribuții, prin legea sa de organizare și funcționare, ceea ce permite legiuitorului ordinar să poată interveni în situații noi, apărute în viața instituțiilor, fără a fi nevoie de modificarea Constituției¹⁸. Această posibilitate a fost introdusă urmare revizuirii Constituției, în anul 2003¹⁹, când articolul care stabilea în mod expres și limitativ atribuțiile Curții Constituționale a fost modificat în acest sens [art.146 lit.l)]²⁰. Altfel spus, dacă în ceea ce privește limitarea prerogativelor Curții, aceasta se poate realiza numai printr-o revizuire a Constituției, adăugarea de noi competențe este permisă, însă numai prin legea organică a Curții.²¹

Legea nr.47/1992 reglementează două astfel de competențe ale Curții Constituționale și anume aceea de exercitare, din oficiu, a controlului de constituționalitate a legii de revizuire a Constituției, adoptată de Parlament [art.23 din lege] și aceea de exercitare a controlului de constituționalitate a hotărârilor plenului Camerei Deputaților, a hotărârilor plenului Senatului și a hotărârilor plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului, la sesizarea unuia dintre președinții celor două Camere, a unui grup parlamentar sau a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori [art.27 din Legea nr.47/1992, astfel cum a fost modificat prin Legea nr.177/2010²²].

Curtea Constituțională a fost sesizată cu privire la neconstituționalitatea legii devenită, după promulgare și publicare, nr.177/2010, prin care s-au modificat dispozițiile legii sale organice, inclusiv sub aspectul introducerii unei noi atribuții, context în care Curtea a realizat și o interpretare teleologică a dispozițiilor art.146 lit.l) din Constituție, potrivit cărora Curtea Constituțională „îndeplinește și alte

¹⁸ I. Muraru, în Constituția României – Comentariu pe articole, op. cit., p 1418.

¹⁹ Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003.

²⁰ Curtea Constituțională „îndeplinește și alte atribuții prevăzute de legea organică a Curții”.

²¹ Potrivit art.76 alin.(1) din Constituție, legile organice se adoptă cu votul majorității membrilor fiecărei Camere.

²² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 4 octombrie 2010.

atribuții prevăzute de legea organică a Curții”. Astfel, prin Decizia nr.1106/2010²³, Curtea Constituțională a reținut că este neîntemeiată critica autorilor sesizării (un număr de 40 de senatori) potrivit căreia posibilitatea creată de lit.l) a art.146 din Constituție (nou introdus, așa cum arătam, prin legea de revizuire) se referă la „*alte atribuții*” decât cele privind controlul de constituționalitate. Astfel, dacă voința legiuitorului constituant ar fi fost aceea de a conferi Curții Constituționale atribuții de altă natură decât controlul de conformitate cu Legea fundamentală, indiferent de forma pe care acesta o îmbracă, această voință ar fi trebuit să se materializeze într-o normă expresă, care să precizeze natura acestor competențe. Or, din interpretarea sistematică a prevederilor Constituției, în ansamblul lor, precum și a dispozițiilor art.146, care cuprinde un singur alineat în care sunt enumerate atribuțiile Curții Constituționale, rezultă că legiuitorul constituant nu a reglementat atribuții cu natură juridică diferită, competența materială a instanței constituționale limitându-se exclusiv la controlul de constituționalitate.

Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale a fost modificată și completată de trei ori (prin Legea nr. 138/1997²⁴, Legea nr. 232/2004²⁵ și Legea nr.177/2010²⁶). Cele mai substanțiale modificări au fost determinate de revizuirea Constituției, prin care s-a realizat o reconsiderare a atribuțiilor Curții Constituționale, precum și a efectelor actelor pe care le pronunță în exercitarea acestor atribuții, în sensul întăririi rolului său de garant al supremației Legii fundamentale.

4. Instanța constituțională are competența verificării constituționalității regulamentelor de organizare și funcționare a Parlamentului, respectiv Guvernului?

a) Controlul Regulamentelor de organizare și funcționare a Parlamentului

Potrivit art.64 alin.(1) teza întâi din Constituția României, „*Organizarea și funcționarea fiecărei Camere se stabilesc prin regulament propriu*”. Regulamentele parlamentare nu se încadrează în categoria legilor, deoarece, spre deosebire de acestea, pot reglementa numai organizarea internă și funcționarea Camerelor, nu sunt adoptate după principiul bicameralismului și nu sunt supuse promulgării de către Președintele țării. În schimb, potrivit art.76 alin.(1) din Constituție, hotărârile privind regulamentele Camerelor se adoptă, ca și legile organice, cu votul majorității membrilor fiecărei Camere, în scopul asigurării exprimării cât mai largi a voinței deputaților și, respectiv, senatorilor, cu privire la dispozițiile regulamentare.

²³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.672 din 4 octombrie 2010.

²⁴ Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, cu modificările și completările aduse prin Legea nr.138/1997, a fost republicată în Monitorul Oficial al României nr.187 din 7 august 1997, iar după modificarea și completarea adusă prin Legea nr.232/2004, a fost republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.643 din 16 iulie 2004.

²⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României nr.502 din 3 iunie 2004.

²⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 672 din 4 octombrie 2010.

Potrivit art.146 lit. c) din Constituție, Curtea Constituțională „se pronunță asupra constituționalității regulamentelor Parlamentului [...]”. Condițiile și modul de exercitare a acestei atribuții sunt reglementate prin dispozițiile constituționale și prin prevederile legii de organizare și funcționare a Curții Constituționale (în privința cerințelor actului de sesizare, a obiectului controlului de constituționalitate, a desfășurării controlului și a soluționării sesizării, precum și în privința efectelor deciziilor adoptate).

Controlul exercitat de Curte în acest caz este unul abstract, exercitat asupra unui act normativ deja intrat în vigoare (*a posteriori*), direct, la sesizarea unor subiecte calificate, respectiv: unul din președinții celor două Camere, un grup parlamentar, un număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori. Pe cale jurisprudențială, dând expresie normelor constituționale care consacră principiul autonomiei parlamentare²⁷, Curtea Constituțională a stabilit că președintele și membrii uneia dintre Camere sau un grup parlamentar dintr-o Cameră nu pot cere controlul constituționalității regulamentului celeilalte Camere²⁸.

În ceea ce privește Regulamentul comun al celor două Camere, sesizarea pentru controlul constituționalității sale poate proveni atât de la deputați cât și de la senatori. Curtea Constituțională a pronunțat mai multe decizii cu privire la constituționalitatea regulamentelor Parlamentului. De exemplu, prin Decizia nr.95/1998²⁹ Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea prevederilor unui articol din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului la sesizarea doar a unui grup de 27 de senatori.³⁰

Obiectul controlului îl constituie prevederile regulamentelor Parlamentului, adică regulamentele proprii ale Camerelor, precum și regulamentele comune. Sesizarea poate privi regulamentul în întregul său, unele dispoziții ori o singură dispoziție dintr-un regulament. Curtea Constituțională a fost sesizată în două cazuri pentru examinarea

---

²⁷ Art.61 și art.64 din Constituție, referitoare la rolul și structura Parlamentului, respectiv organizarea internă a fiecărei Camere a Parlamentului; acest principiu se concretizează într-o triplă autonomie: regulamentară, instituțională și financiară.

²⁸ Curtea Constituțională a statuat că fiecare Cameră este în drept să-și stabilească, în limitele și cu respectarea prevederilor constituționale, regulile de organizare și funcționare, care, în substanța lor, alcătuiesc regulamentul fiecărei Camere. Din această perspectivă, nici o autoritate publică nu poate dispune, cu privire la aspectele menționate, pentru Parlament, și, de asemenea, nici una dintre Camerele parlamentului nu poate dispune, asupra acelorași aspecte, pentru cealaltă Cameră. Astfel fiind, a statuat Curtea, „chiar dacă dispozițiile constituționale nu o precizează expres, considerentele de drept enunțate, reconfirmând autonomia Camerelor Parlamentului, demonstrează lipsa calității active a membrilor uneia dintre Camerele Parlamentului în controlul dispozițiilor regulamentului celeilalte Camere.” (Decizia nr.1009/2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.542 din 4 august 2009; a se vedea și Decizia nr.68/1992, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.12 din 19 ianuarie 1994).

²⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.260 din 13 iulie 1998.

³⁰ Kozsokár Gábor, *Efectele deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională în cadrul controlului de constituționalitate a Regulamentelor Parlamentului*, comunicare susținută cu ocazia Zilelor constituționale româno-franceze, ediția a VI-a, București, 2000.

integrală a constituționalității a două regulamente: Regulamentul Camerei Deputaților și Regulamentul Senatului, la sesizarea președinților Camerelor³¹. În urma examinării tuturor prevederilor celor două regulamente, Curtea a constatat că 28 de dispoziții din Regulamentul Camerei Deputaților și 39 de dispoziții din Regulamentul Senatului sunt neconstituționale.

Controlul exercitat de Curte poartă inclusiv asupra hotărârilor de modificare sau de completare a regulamentelor Parlamentului, respectiv asupra hotărârilor Camerelor Parlamentului care au caracter normativ și conțin dispoziții referitoare la organizarea și funcționarea Parlamentului în ansamblu sau a fiecărei Camere în parte. În acest sens, Curtea Constituțională a statuat că nu este competentă să exercite un control de constituționalitate asupra modului de interpretare sau asupra modului de aplicare a regulamentelor Parlamentului. În virtutea principiului autonomiei regulamentare, consacrat de art.64 alin.(1) teza întâi din Constituție, Camerele Parlamentului au competența exclusivă să interpreteze conținutul normativ al regulamentelor proprii și să decidă asupra modului de aplicare a acestora, iar nerespectarea unor prevederi regulamentare se poate constata și rezolva pe căi și proceduri exclusiv parlamentare [Deciziile Curții Constituționale nr. 44/1993³², nr. 98/1995³³, nr. 17/2000³⁴, nr. 47/2000³⁵]. Tot astfel, Curtea, observând că, în unele cazuri, criticile formulate vizau caracterul incomplet al unor prevederi din Regulamente, ori formularea lor greșită, evidențiind necesitatea completării sau modificării acestora, a constatat că astfel de critici excedează competențelor sale.³⁶

În exercitarea acestei atribuții, Curtea Constituțională a pronunțat 15 decizii de admitere a sesizărilor formulate, constatând neconstituționalitatea prevederilor din Regulamentele Camerelor Parlamentului criticate (4 decizii în 1994, o decizie în 1998, o decizie în 2004, trei decizii în 2005, o decizie în 2006, două decizii în 2007, două decizii în 2008 și o decizie în 2009).

Astfel, de exemplu,³⁷ Curtea Constituțională a constatat că art.170 alin.(2) din Regulamentul Senatului este contrar dispozițiilor art.64 alin.(1)³⁸ din Constituție, pentru că „stabilește obligații pentru alte subiecte de drept decât cele la care se referă organizarea și funcționarea acestei Camere a Parlamentului”. În acest sens este, de altfel, o jurisprudență constantă a Curții, prin care s-a statuat că regulamentele Camerelor Parlamentului, fiind aprobate prin hotărâri care reglementează organizarea

³¹ Decizia nr.45/1994 și nr.46/1994, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.131 din 27 mai 1994.

³² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.190 din 10 august 1993.

³³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.248 din 31 octombrie 1995.

³⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.40 din 31 ianuarie 2000.

³⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.153 din 13 aprilie 2000.

³⁶ Decizia nr.317/2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.446 din 23 mai 2006.

³⁷ Decizia nr.601/2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1022 din 17 noiembrie 2005.

³⁸ Potrivit căroră „Organizarea și funcționarea fiecărei Camere se stabilesc prin regulament propriu. Resursele financiare ale Camerelor sunt prevăzute în bugetele aprobate de acestea.”

internă, proprie Camerei respective, prevederile acestora nu pot stabili drepturi și obligații decât pentru parlamentari, precum și pentru autoritățile, demnitarii și funcționarii publici, în funcție de raporturile constituționale pe care le au cu Camera.³⁹

Printr-o altă decizie⁴⁰ Curtea a admis sesizarea privind neconstituționalitatea prevederilor art.40 alin.(1)⁴¹ în Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului⁴², constatând că acestea sunt neconstituționale, întrucât dau rol decisiv președintelui Camerei în caz de paritate de voturi, ceea ce contravine prevederilor constituționale privind majoritățile cerute pentru adoptarea actelor, dispoziții care nu fac o asemenea precizare.

În exercitarea aceleiași atribuții, Curtea a constatat⁴³ că prevederile art.155 alin.(3) din Regulamentul Camerei Deputaților, potrivit căruia cererea privind urmărirea penală a membrilor Guvernului „[...] se adoptă cu votul a cel puțin două treimi din numărul deputaților”, contravin art.76 alin.(2) din Constituție, potrivit căruia „(2) *Legile ordinare și hotărârile se adoptă cu votul majorității membrilor prezenți din fiecare Cameră*” și, în consecință, este neconstituțional. Pentru aceleași motive, Curtea a constatat și neconstituționalitatea dispozițiilor similare din Regulamentul Senatului.⁴⁴

Prin Decizia nr.148/2007⁴⁵ Curtea Constituțională a constatat că prevederile art.157 alin.(2) din Regulamentul Senatului⁴⁶, sunt constituționale în măsura în care adoptarea unei moțiuni simple de către Senat nu îl obligă pe primul-ministru să propună revocarea unui membru al Guvernului a cărui activitate a făcut obiectul moțiunii. Cu acest prilej, realizând interpretarea art.112 din Constituție, potrivit căruia „(1) *Guvernul și fiecare dintre membrii săi au obligația să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputați sau de senatori, în condițiile prevăzute de regulamentele celor două Camere ale Parlamentului. (2) Camera Deputaților sau Senatul poate adopta o moțiune simplă prin care să-și exprime poziția cu privire la o problemă de politică internă sau externă ori, după caz, cu privire la o problemă ce a făcut obiectul unei interpelări.*”, Curtea a constatat că din aceste reglementări constituționale rezultă obligația Guvernului și a celorlalte organe ale administrației publice ca, în cadrul controlului parlamentar, să prezinte informațiile și documentele

³⁹ De exemplu: Deciziile nr.45 și 46 din 17 mai 1994, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.131 din 27 mai 1994, și Decizia nr.317 din 13 aprilie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.446 din 23 mai 2006.

⁴⁰ Art.76 din Constituție referitor la *Adoptarea legilor și a hotărârilor*.

⁴¹ „În caz de paritate de voturi, votul președintelui care conduce lucrările ședinței comune este decisiv.”

⁴² Aprobat prin Hotărârea Parlamentului României nr.4/1992, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.34 din 4 martie 1992.

⁴³ Decizia nr.989/2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.716 din 22 octombrie 2008.

⁴⁴ Decizia nr.990/2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.716 din 22 octombrie 2008.

⁴⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României nr.162 din 07 martie 2007.

⁴⁶ Aprobat prin Hotărârea Senatului României nr.28 din 24 octombrie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.948 din 25 octombrie 2005.

cerute de Camera Deputaților, de Senat sau de comisiile parlamentare, prin intermediul președinților acestora. De asemenea, este prevăzută obligația Guvernului și a fiecăruia dintre membrii săi de a răspunde la întrebările sau la interpelările formulate de deputați sau de senatori, în condițiile prevăzute de regulamentele celor două Camere ale Parlamentului. Regulamentele parlamentare pot să prevadă condițiile în care trebuie să fie date răspunsurile, însă nu pot să stabilească și obligația Guvernului sau a membrilor săi de a lua anumite măsuri concrete, considerate de parlamentari ca fiind necesare. Potrivit alin.(2) al art.112 din Constituție, prin adoptarea unei moțiuni simple, Camera Deputaților sau Senatul își exprimă poziția cu privire la o problemă de politică internă sau externă ori, după caz, cu privire la o problemă ce a făcut obiectul unei interpelări. Textul constituțional menționat nu prevede posibilitatea ca, printr-o asemenea moțiune, oricare dintre Camerele Parlamentului, odată cu exprimarea poziției sale, să dispună și luarea unor măsuri concrete obligatorii pentru Guvern, cum ar fi revocarea din funcție a unui ministru, și nici nu abilitază Camerele să prevadă în regulament o atare posibilitate.

Prin două decizii pronunțate în anul 2005⁴⁷ Curtea, admitând sesizarea cu privire la neconstituționalitatea unor dispoziții din Regulamentul Senatului, respectiv Regulamentul Camerei Deputaților, a stabilit, totodată, și înțelesul sintagmei „*configurație politică*” care, potrivit art.64 alin.(5) din Constituție, stă la baza alcătuirii Biroului permanent al celor două Camere ale Parlamentului. Curtea a reținut că din textul constituțional menționat rezultă, fără echivoc, că prin configurația politică a fiecărei Camere se înțelege compunerea acesteia rezultată din alegeri, pe baza proporției pe care grupurile parlamentare o dețin în totalul membrilor Camerei respective. În virtutea configurației politice izvorâte din voința corpului electoral se desemnează și președintele Camerei Deputaților și al Senatului. Votul acordat președintelui unei Camere este un vot politic care nu poate fi anulat decât în cazul în care grupul care l-a propus cere revocarea politică a acestuia sau, în cazul unei revocări ca sancțiune, când acest grup sau o altă componentă a Camerei solicită înlocuirea din funcție a președintelui pentru săvârșirea unor fapte care atrag răspunderea sa juridică. Această înlocuire se poate face numai cu o persoană din același grup parlamentar, care nu-și poate pierde dreptul la funcția de președinte, dobândit în virtutea rezultatelor obținute în alegeri, respectându-se principiul configurației politice.

Înțelesul acestei sintagme astfel cum a fost stabilit în deciziile menționate a fost din nou invocat într-o recentă decizie⁴⁸ a Curții Constituționale, prin care art.64 alin.(5) din Constituție a fost analizat prin raportare la dispozițiile art.64 alin.(3), respectiv art.64 alin.(2) teza a doua din Constituție, referitoare la organizarea grupurilor parlamentare și la alegerea celorlalți membri ai birourilor permanente, texte

---

⁴⁷ Decizia nr.601/2005 și nr.602/2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1022 din 17 noiembrie 2005, respectiv în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1027 din 18 noiembrie 2005.

⁴⁸ Decizia nr. 1490/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 861 din 22 decembrie 2010.

constituționale care stabilesc reguli distincte de aceea impusă de art.64 alin.(2) teza întâi din Constituție pentru alegerea președinților celor doua Camere ale Parlamentului. Curtea a reținut cu acel prilej că mutațiile intervenite în structura grupurilor parlamentare existente, ca urmare a sciziunii ce se poate produce în cadrul partidelor reprezentate de fiecare grup sau a migrației parlamentarilor de la un grup la altul ori a părăsirii unui grup fără afilierea la altul, mutații posibile în condițiile în care Constituția stabilește expres că orice mandat imperativ este nul, nu pot rămâne fără consecințe asupra reprezentării grupurilor parlamentare în cadrul birourilor permanente. De aceea, spre deosebire de președinții Camerelor, aleși pe durata mandatului Camerelor, ceilalți membri ai birourilor permanente sunt aleși, potrivit art.64 alin.(2) teza a doua din Constituție, la începutul fiecărei sesiuni, în mod corespunzător componenței grupurilor parlamentare la momentul respectiv. Textul constituțional menționat, aflat în legătură cu cel al art.69 alin.(2) din Constituție, asigură reflectarea, în componența structurilor de conducere ale Camerelor Parlamentului, a restructurărilor politice din Parlament, care, asemenea evoluțiilor politice din societate, nu pot fi oprite.

Prin aceeași decizie, pronunțată la sfârșitul anului 2010⁴⁹, Curtea Constituțională a stabilit că dispozițiile art.12 din Regulamentul Camerei Deputaților, astfel cum a fost modificat prin Hotărârea Camerei Deputaților nr.26/2010, și care reglementează în mod expres posibilitatea constituirii grupurilor parlamentare din deputați independenți sau care au devenit independenți, precum și regula potrivit căreia deputații care au devenit independenți în timpul unei legislaturi își pot constitui un singur grup parlamentar, cu respectarea condiției privind numărul minim de 10 deputați pentru constituire, sunt constituționale. Astfel, Curtea a amintit jurisprudența sa constantă⁵⁰ prin care s-a pronunțat asupra posibilității neîngradite a parlamentarilor de a trece de la un grup parlamentar la altul, de a se afilia la un grup parlamentar sau de a constitui un grup format din parlamentari independenți, sancționand, de fiecare dată când a fost sesizată, normele regulamentare care limitau acest drept, norme apreciate, în esență, ca fiind în contradicție cu dispozițiile art.69 alin.(2) din Constituție, care respinge orice formă de mandat imperativ. Amintind și Decizia nr.47/2000⁵¹, prin care s-a reținut că „lipsa reglementării juridice a posibilităților și a condițiilor organizării în grupuri parlamentare a deputaților care demisionează din alte grupuri parlamentare nu constituie încălcarea vreunei prevederi constituționale, ci reprezintă o omisiune de reglementare, care nu poate fi suplinită prin decizii ale Curții Constituționale”, Curtea Constituțională a constatat că dispozițiile art.12 din Regulamentul Camerei Deputaților, astfel cum au fost modificate, dând expresie dispozițiilor ale art. 69 alin. (2) din Constituție, potrivit cărora „*orice mandat imperativ este nul*”, nu fac decât să înlăture omisiunea de reglementare cu privire la care Curtea a fost sesizată anterior pronunțării acestei din urmă decizii.

---

⁴⁹ Idem.

⁵⁰ Decizia nr.44/1993, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 190 din 10 august 1993, Decizia nr.46/1994 publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 131 din 27 mai 1994, Decizia nr.196/2004 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 417 din 11 mai 2004.

⁵¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 153 din 13 aprilie 2000.

b) Controlul de constituționalitate în cazul actelor care privesc organizarea și funcționarea Guvernului

Actele normative care reglementează organizarea și funcționarea Guvernului, sunt supuse controlului de constituționalitate exercitat de Curtea Constituțională în măsura în care constituie acte de reglementare primară – legi sau ordonanțe. Astfel, Legea nr.90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor⁵², în ansamblul său, a format obiectul unei excepții de neconstituționalitate. Întrucât criticile formulate nu au vizat probleme de constituționalitate, ci omisiuni de reglementare, prin Decizia nr.449/2005⁵³, Curtea Constituțională a respins excepția de neconstituționalitate a Legii nr.90/2001, reținând, în esență, că „nici o prevedere legală nu dă instanței de drept constituțional dreptul de a da dispoziții Parlamentului în sensul modificării anumitor texte de lege, întrucât prin aceasta s-ar înfrânge principiul separației puterilor. De asemenea, potrivit dispozițiilor art. 2 alin. (3) din Legea nr.47/1992, instanța de contencios constituțional nu poate modifica sau completa prevederile supuse controlului de constituționalitate.”

Cât privește actele emise de Guvern, acestea sunt, potrivit art.108 alin.(1) din Constituție, hotărârile și ordonanțele. Obiect al controlului de constituționalitate exercitat de Curtea Constituțională pot fi însă numai ordonanțele⁵⁴ Guvernului [art.146 lit.d) din Constituție și art.29 alin.(1) din Legea nr.47/1992], care constituie, ca și legile și regulamentele parlamentare, acte de reglementare primară. Hotărârile Guvernului se emit pentru organizarea executării legilor [art.108 alin.(2) din Constituție], constituind acte de reglementare secundară și, prin urmare, nu sunt supuse controlului de constituționalitate exercitat de Curtea Constituțională, ci, eventual, controlului de legalitate exercitat de instanțele judecătorești de contencios administrativ.

5. Controlul de constituționalitate: specificați tipul / categoriile de acte asupra cărora se exercită controlul.

Potrivit art.2 alin.(1) din Legea nr.47/1992, Curtea Constituțională asigură controlul constituționalității legilor, a tratatelor internaționale, a regulamentelor Parlamentului și a ordonanțelor Guvernului, adică al actelor de reglementare primară.

⁵² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.164 din 2 aprilie 2001.

⁵³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.891 din 5 octombrie 2005.

⁵⁴ În conformitate cu dispozițiile art.115 alin.(1) din Constituție, „Parlamentul poate adopta o lege specială de abilitare a Guvernului pentru a emite ordonanțe în domenii care nu fac obiectul legilor organice” iar, potrivit art.115 alin.(4) din Constituție, „Guvernul poate adopta ordonanțe de urgență numai în situații extraordinare a căror reglementare nu poate fi amânată, având obligația de a motiva urgența în cuprinsul acestora”; Referindu-se la ordonanțele Guvernului, Curtea a reținut în jurisprudența sa că, elaborând astfel de acte normative, organul administrativ exercită o competență prin atribuire care, prin natura ei, intră în sfera de competență legislativă a Parlamentului. Prin urmare, ordonanța nu reprezintă o lege în sens formal, ci un act administrativ de domeniul legii, asimilat acesteia prin efectele pe care le produce, respectând sub acest aspect criteriul material. În consecință, întrucât un act juridic normativ, în general, se definește atât prin formă, cât și prin conținut, legea, în sens larg, deci cuprinzând și actele asimilate, este rezultatul combinării criteriului formal cu cel material (Decizia nr.120/2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.296 din 5 aprilie 2004).

Astfel, Curtea Constituțională exercită controlul de constituționalitate al **legilor organice sau ordinare – înainte de promulgare** [art.146 lit.a) teza întâi din Constituție]⁵⁵ sau **după intrarea lor în vigoare** [art.146 lit.d)]⁵⁶, **al tratatelor sau altor acorduri internaționale înainte de ratificarea acestora de Parlament** [art.146 lit.b) din Constituție și art.24 din Legea nr.47/1992], **respectiv după ratificare**⁵⁷ [art.146 lit.d) prin raportare la art.147 alin.(3) din Constituție și la art.26 alin.(3) din Legea nr.47/1992], **al regulamentelor Parlamentului în vigoare** [art.146 lit.c)], **precum și al ordonanțelor Guvernului în vigoare** [art.146 lit.d)].

---

⁵⁵ În cadrul acestui tip de control Curtea nu poate soluționa problema constituționalității unei legi în vigoare. Astfel, prin Deciziile nr. 233 din 20 decembrie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 638 din 28 decembrie 1999, și nr. 89 din 26 ianuarie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 115 din 19 februarie 2010, Curtea a respins sesizările de neconstituționalitate ca inadmisibile, întrucât legile contestate fuseseră deja promulgate, iar sesizările de neconstituționalitate fuseseră formulate după expirarea termenului legal. Un caz particular este dat de Decizia nr.975/2010, unde, deși obiecția de neconstituționalitate a fost introdusă în termenul legal de două zile prevăzut de Legea nr. 47/1992, legea criticată fusese deja promulgată de Președintele României și publicată în Monitorul Oficial, la data pronunțării Curții fiind deci în vigoare. Curtea a reținut cu acel prilej că nu poate respinge ca inadmisibilă obiecția de neconstituționalitate strict pentru faptul că legea a fost promulgată, întrucât obiecția de neconstituționalitate a fost formulată în termenul legal. Curtea a mai reținut că, indiferent de forma de exercitare a controlului de constituționalitate pe cale *a priori* sau *a posteriori*, acesta se va putea realiza, întotdeauna, numai prin respectarea strictă a Legii nr. 47/1992, precum și a dispozițiilor regulamentelor celor două Camere ale Parlamentului de către autoritățile publice implicate, lipsirea de substanță a uneia dintre cele două forme de control constituțional fiind de neconceput într-un stat de drept.

De asemenea, nu pot face obiect al acestui tip de control proiectele sau propunerile legislative și nici amendamentele. În Decizia nr.42/1993, Curtea a arătat că, art.146 lit.a) teza întâi din Constituție se referă la „*controlul constituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora ceea ce presupune că legea a fost adoptată de Parlament, în forma în care a fost adoptată*”, iar nu la „*un text dintr-un proiect de lege sau un amendament propus Parlamentului, dar care nu a fost adoptat de acesta, deoarece în ultima situație nu este vorba de un text de <<lege>>. Drept urmare, Curtea Constituțională nu este competentă să verifice constituționalitatea textelor din proiectele de legi, propunerile legislative și amendamentele prezentate Parlamentului, dar neadoptate de acesta, așa cum este în cazul sesizării privitoare la art.30¹ din proiectul de lege care, prin adoptarea de Parlament în forma adoptată, a devenit <<Legea de modificare și completare a Legii nr.35/1991 privind investițiile străine>>*”.

⁵⁶ Prin soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial, ori a excepțiilor de neconstituționalitate ridicate direct de Avocatul Poporului.

⁵⁷ Anterior revizuirii din 2003 a Constituției, Curtea Constituțională putea controla doar legea de ratificare a tratatului sau a acordului internațional, fie pe calea unui control a priori, fie pe calea unui control a posteriori. După revizuirea Constituției și adăugarea acestei noi atribuții în sarcina Curții Constituționale, controlul de constituționalitate se poate realiza în două etape cu privire la două acte juridice distincte: în baza art.146 lit.b) se pot verifica tratatele sau acordurile internaționale pe care România intenționează să le ratifice înainte de a se proceda la ratificarea propriu-zisă, iar în baza art.146 lit.a) și respectiv lit.d) se pot verifica legile de ratificare a acordurilor sau tratatelor internaționale înainte de intrarea lor în vigoare sau pe cale incidentală. Normele care reglementează această atribuție trebuie corelate cu dispoziția cuprinsă la art.11 alin.(3) din Constituție, potrivit căreia „*în cazul în care un tratat la care România urmează să devină parte cuprinde dispoziții contrare Constituției, ratificarea lui poate avea loc numai după revizuirea Constituției*”.

Cât privește procedura revizuirii Constituției (implicit legile constituționale), Curtea Constituțională se pronunță, din oficiu, atât asupra **inițiativelor de revizuire a Constituției** [art.146 lit.a) teza a II-a], cât și asupra **legii de revizuire după adoptarea acesteia de către Parlament** [art.23 din Legea nr.47/1992] [art.23 din Legea nr.47/1992].

Controlul de constituționalitate se poate exercita *a priori* (privește legile adoptate de Parlament, înainte de promulgarea lor, respectiv, în cazul legilor de revizuire a Constituției, înainte de a fi supuse aprobării prin referendum, precum și tratatele sau acordurile internaționale, înainte de ratificarea lor de Parlament) sau *a posteriori* (privește tratatele și acordurile internaționale după ratificare [legea de ratificare], regulamentele parlamentare, legile și ordonanțele în vigoare).

În cadrul controlului *a priori*, examinarea Curții poartă atât asupra prevederilor menționate în sesizare, cât și asupra celor de care, în mod necesar și evident, nu pot fi dissociate, regulă diferită față de aceea consacrată cu privire la controlul de constituționalitate *a posteriori* al legilor și ordonanțelor în vigoare unde, numai în caz de admitere a excepției, Curtea se pronunță și asupra constituționalității altor prevederi din actul atacat, de care, în mod necesar și evident, nu pot fi dissociate prevederile menționate în sesizare. Prin urmare, în cazul controlului *a priori*, chiar dacă nu se constată neconstituționalitatea textului criticat, Curtea poate extinde din oficiu obiectul sesizării de neconstituționalitate și asupra altor texte legale, însă constatarea de către Curte a legăturii necesare și evidente între norma legală cu care a fost sesizată și cea la care extinde obiectul sesizării este o condiție *sine qua non* pentru extinderea obiectului controlului. Rațiunea acestei diferențe între reglementările legale ce privesc controlul *a priori* și cel *a posteriori* constă în importanța deosebită a celui dintâi în faptul că, prin decizia sa, Curtea Constituțională poate elimina anumite texte legale (altele decât cele cu care a fost sesizată, dar care au o legătură evidentă și necesară cu obiectul sesizării), chiar înainte de promulgarea, publicarea și intrarea în vigoare a legii.

Controlul de constituționalitate poate fi abstract, obiectul său purtând asupra normelor legale în absența oricărei aplicări, sau concret, ceea ce presupune aplicarea la un caz de speță a normei legale verificate. Controlul *a priori* are un caracter abstract, pe când cel *a posteriori* poate fi concret – atunci când Curtea hotărăște asupra excepțiilor de neconstituționalitate privind legile și ordonanțele ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial și asupra excepțiilor de neconstituționalitate privind legile și ordonanțele ridicate direct de Avocatul Poporului⁵⁸ sau abstract,

---

⁵⁸ [art.146 lit.d) teza a II-a, introdusă prin revizuirea Constituției]; acesta este un instrument juridic pus la îndemâna Avocatului Poporului de intervenție instituțională pentru realizarea misiunii sale, de apărare a drepturilor cetățenilor și a libertăților fundamentale. Cât privește formularea constituțională, care denumește “*excepție*” sesizarea directă prin care Avocatul Poporului poate învesti Curtea Constituțională cu examinarea constituționalității legilor și ordonanțelor, s-a arătat că este improprie, fiind vorba mai degrabă de un recurs direct la judecătorul constituțional oferit spre exercitare numai Avocatului Poporului pentru a-și pune în valoare constatările privind

atunci când Curtea se pronunță asupra constituționalității regulamentelor Parlamentului.

În exercitarea acestui control, Curtea se pronunță numai asupra conformității dispozițiilor criticate cu normele Constituției întrucât, potrivit art.2 alin.(2) din Legea nr.47/1992, sunt neconstituționale dispozițiile din actele normative menționate „*care încalcă dispozițiile și principiile Constituției*”. În acest context trebuie arătat că, deși nu mai există un text expres în Legea de organizare și funcționare a Curții Constituționale⁵⁹, orice excepție de neconstituționalitate care vizează nu o lege sau o ordonanță ori o dispoziție dintr-o lege sau o ordonanță, ci exclusiv interpretarea sau aplicarea lor urmează a fi respinsă ca fiind inadmisibilă, întrucât, potrivit art.126 din Constituție, această atribuție intră în sfera de competență a instanțelor judecătorești. Desigur, aceasta nu înseamnă că, în exercitarea competenței sale, Curtea nu realizează interpretarea normelor asupra cărora se pronunță. Astfel cum s-a arătat⁶⁰, chiar în cadrul controlului de constituționalitate, pentru a stabili dacă o dispoziție legală este sau nu contrară Constituției, trebuie să fie deslușit în primul rând conținutul, înțelesul exact al acelei dispoziții legale, și acel înțeles și conținut exact să fie comparat cu prevederile Constituției⁶¹.

---

incompatibilitatea unor dispoziții cuprinse în legi și ordonanțe în vigoare cu prevederile constituționale (a se vedea Constantin Doldur, *Controlul de constituționalitate în lumina noilor prevederi ale Constituției revizuite în Buletinul Curții Constituționale nr.7/2004*); în doctrină s-a arătat că Avocatul Poporului poate sesiza Curtea numai cu aspecte cuprinse în sfera sa de activitate, întrucât textul constituțional al art.58 alin.(1) consacră specializarea funcțională a Avocatului Poporului, limitând competența acestuia la domeniul apărării drepturilor și libertăților persoanelor fizice; în consecință, o sesizare făcută de Avocatul Poporului care nu este subsumată acestui obiectiv depășește competența acestuia, fiind inadmisibilă și trebuind să fie respinsă ca atare de Curtea Constituțională. Totuși, prin Decizia nr.1133/2007 pronunțată în urma ridicării unei excepții de neconstituționalitate în mod direct de către Avocatul Poporului, Curtea a stabilit că „art.146 din Constituție nu condiționează [...] cazurile în care Avocatul Poporului este abilitat să adreseze Curții Constituționale sesizări și, respectiv, excepții de neconstituționalitate”.

⁵⁹ Anterior modificării Legii nr.47/1992 prin Legea nr.232/2004, art.2 alin.(3) teza finală din lege prevedea, în mod expres, „*Curtea Constituțională nu se poate pronunța asupra modului de interpretare și aplicare a legii, ci numai asupra înțelesului său contrar Constituției*”.

⁶⁰ Gabor Koszokar, în „Jurisprudența Curții Constituționale a României și Convenția Europeană a drepturilor Omului”- lucrările Conferinței Naționale, Sinaia, 15-16 iunie 2005, p. 53.

⁶¹ De altfel, unele dintre deciziile Curții Constituționale – așa –numitele decizii interpretative – constată neconstituționalitatea unor dispoziții legale în măsura în care din acestea se desprinde un anume înțeles contrar Constituției, ceea ce implică un necesar proces de interpretare a normei examinate. Astfel, de exemplu, prin Decizia nr.660/2007 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.525 din 2 august 2007), Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea dispozițiilor art.9 din Legea contenciosului administrativ nr.554/2004 „în măsura în care permit ca acțiunea introdusă la instanța de contencios administrativ să aibă ca obiect principal constatarea neconstituționalității unei ordonanțe sau a unei dispoziții dintr-o ordonanță”. De asemenea, prin Decizia nr.818/2008 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.537 din 16 iulie 2008), Curtea Constituțională, admițând excepția de neconstituționalitate, a constatat că prevederile art.1, 2 alin.(3) și 27 alin.(1) din Ordonanța Guvernului nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare sunt neconstituționale „în măsura în care din acestea se desprinde înțelesul că instanțele judecătorești au competența să anuleze ori să refuze aplicarea unor acte normative cu putere de lege, considerând că sunt discriminatorii, și să le înlocuiască cu norme create pe cale judiciară sau cu prevederi cuprinse în alte acte normative.”

Dintre atribuțiile care privesc controlul de constituționalitate al unor acte normative, ponderea cea mai însemnată (ca volum, concretizat în număr de dosare) în activitatea Curții Constituționale este dată de soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate a legilor și ordonanțelor în vigoare ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial. Astfel, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție și art. 29 din Legea nr. 47/1992, Curtea decide⁶² asupra excepțiilor ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial privind neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare, care are legătură cu soluționarea cauzei în orice fază a litigiului și oricare ar fi obiectul acestuia. Instanțele în fața cărora sunt ridicate excepții de neconstituționalitate sunt obligate să sesizeze Curtea Constituțională, după verificarea condițiilor de admisibilitate prevăzute de lege⁶³.

Creșterea accentuată de-a lungul timpului a numărului dosarelor având ca obiect excepții de neconstituționalitate a fost determinată nu numai de întărirea rolului Curții Constituționale și dobândirea de către părți a exercițiului vieții democratice. De multe ori, invocarea excepțiilor de neconstituționalitate de către părți a constituit o modalitate de a întârzia soluționarea cauzelor, întrucât pe perioada soluționării excepției de neconstituționalitate de către instanța constituțională judecarea cauzei în care aceasta era ridicată se suspenda. Pentru evitarea acestor inconveniente, prin Legea nr.177/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Codului de procedură civilă și a Codului de procedură penală al României au fost abrogate normele referitoare la suspendarea *ope legis* a cauzelor în care se invocă excepții de neconstituționalitate, și anume dispozițiile cuprinse în art.29 alin.(5) din Legea nr.47/1992, în art.303 alin.(6) din Codul de procedură penală și în art.8 alin.(7) din Legea nr.85/2006 privind procedura insolvenței⁶⁴, ceea ce a determinat reducerea numărului dosarelor având ca obiect excepții de neconstituționalitate.

⁶² Trebuie precizat în acest context că excepția de neconstituționalitate este de ordine publică, autorul ei neputându-și exercita dreptul de a renunța la ea. În acest sens a decis Curtea Constituțională, arătând că excepția de neconstituționalitate nu rămâne la dispoziția părții care a invocat-o și nu este susceptibilă de acoperire, nici pe calea renunțării exprese la soluționarea ei de către instanță (Decizia nr.73/1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.255 din 22 octombrie 1996). O dată sesizată, Curtea trebuie să procedeze la examinarea constituționalității textului criticat, nefiind aplicabile dispozițiile referitoare la suspendarea, întreruperea sau stingerea procesului (Decizia nr.126/1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.51 din 13 martie 1996).

⁶³ Astfel, instanța judecătorească sau de arbitraj comercial în fața cărora sunt invocate excepțiile constituie un prim filtru legal în cadrul controlului de constituționalitate, întrucât sesizarea Curții Constituționale se va face numai atunci când excepția de neconstituționalitate îndeplinește cerințele referitoare la admisibilitatea sa (prevăzute, de asemenea, de art.29 din Legea nr.47/1992); cauzele de inadmisibilitate (denumite în doctrină “motive legale ce împiedică declanșarea sau extinderea procedurii de control al constituționalității legii” – I. Muraru, M. Constantinescu, *Cauzele de inadmisibilitate în jurisdicția constituțională*, Dreptul nr.2/1998, p.3) determină limitele legale ale controlului pe cale de excepție, fiind legate de competența Curții Constituționale în exercitarea acestuia, în temeiul art.146 lit.d) din Constituție, au caracter imperativ și sunt de ordine publică.

⁶⁴ Pronunțându-se, în control *a priori*, asupra acestei legi, prin Decizia nr.1106/2010, Curtea a reținut că intervenția legiuitorului prin care se abrogă măsura suspendării de drept a cauzelor în care se

Pe lângă atribuțiile de verificare a constituționalității actelor arătate⁶⁵ intră în competența Curții Constituționale a României și următoarele atribuții, prevăzute de art.146 din Constituție:

- soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice [art.146 lit.e) din Constituție];
- veghează la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui României și confirmă rezultatele sufragiului [art.146 lit.f)];
- constată existența împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României și comunică cele constatate Parlamentului și Guvernului [art.146 lit.g)];
- dă aviz consultativ pentru propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României [art.146 lit.h)], veghează la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului și confirmă rezultatele acestuia [art.146 lit.i)];
- verifică îndeplinirea condițiilor pentru exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni [art.146 lit.j)];
- hotărăște asupra contestațiilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid politic [art.146 lit.k)];
- exercită controlul de constituționalitate al hotărârilor plenului Camerei Deputaților, a hotărârilor plenului Senatului și a hotărârilor plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului [art.146 lit.l)].

Cu excepția atribuțiilor care privesc procedura de revizuire a Constituției (și care se exercită din oficiu), Curtea Constituțională se pronunță numai la sesizarea unor subiecte expres și limitativ prevăzute de dispozițiile Constituției, respectiv ale Legii nr.47/1992, iar sesizările trebuie formulate în scris și motivate. Pentru realizarea singurelor atribuții pe care Curtea Constituțională le exercită din oficiu, Legea nr.47/1992 stabilește (cât privește inițiativa de revizuire a Constituției) că inițiatorul revizuirii are obligația de a depune proiectul sau propunerea legislativă, împreună cu avizul Consiliului Legislativ, la Curtea Constituțională înainte de sesizarea Parlamentului, Curtea dispunând de un termen de cel mult 10 zile pentru a se pronunța, în plen, cu votul a cel puțin două treimi din membrii săi. În termen de 5 zile de la adoptarea legii de revizuire a Constituției, Curtea Constituțională se pronunță,

---

invocă excepții de neconstituționalitate constituie tocmai expresia asumării și respectării obligației ce revine statului cu privire la crearea cadrului legislativ corespunzător prevederilor convenționale. Noua reglementare asigură accesul persoanei la justiție, atât la instanța de drept comun, cât și la instanța constituțională, părțile beneficiind în continuare de toate mijloacele de apărare care le sunt recunoscute prin lege și, implicit, de posibilitatea de a-și realiza, în mod real, drepturile și a-și satisface interesele în fața justiției. Abrogarea măsurii suspendării de drept nu împiedică asupra efectivității dreptului de acces la un tribunal, neconstituind un obstacol în valorificarea acestui drept, de natură a-i pune în discuție însăși substanța. Mai mult, măsura adoptată asigură echilibrul procesual între persoane cu interese contrare, fiind menită să garanteze egalitatea de arme a acestora, prin determinarea cadrului legal de exercitare a drepturilor lor legitime.

⁶⁵ Pentru o clasificare în acest sens a se vedea I. Muraru, op. cit., p.1394, respectiv Ion Deleanu, *Instituții și proceduri constituționale*, ed. C.H. Beck, București, 2006, p.832.

din oficiu, asupra acesteia, cu aceeași majoritate prevăzută de lege în cazul controlului de constituționalitate al inițiativelor de revizuire a Constituției⁶⁶.

- 6. a) Parlamentul și Guvernul, după caz, procedează de îndată la modificarea legii (respectiv a actului declarat neconstituțional) în sensul punerii de acord cu legea fundamentală, potrivit deciziei instanței de contencios constituțional. Care este termenul stabilit în acest sens? Există și o procedură specială? În caz contrar, specificați alternativele. Exemplificați.**

Potrivit art.147 alin.(4) din Constituție, deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României, iar de la data publicării, sunt definitive și general obligatorii și au putere numai pentru viitor. Sub aspectul efectelor deciziilor și a obligațiilor ce revin, în mod corespunzător, autorității legiuitoare (fie că este vorba de legiuitorul primar - Parlamentul, fie de cel delegat - Guvernul), același articol constituțional distinge după natura atribuției în exercitarea căreia s-a pronunțat decizia de constatare a neconstituționalității.

● Astfel, în cazul constatării neconstituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora [art.146 lit.a) din Constituție], Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale⁶⁷. Legea nr.47/1992 stabilește în acest sens obligația Curții de a comunica decizia prin care s-a constatat neconstituționalitatea legii președinților celor două camere ale Parlamentului și primului-ministru, în scopul deschiderii procedurii de reexaminare a legii, pentru a se respecta dispozițiile art.147 alin.(2) din Constituție, ale art.20 alin.(3) din Legea nr.47/1992, republicată, precum și dispozițiile cuprinse în regulamentele celor două camere ale Parlamentului⁶⁸. Constituția nu prevede termene în care Parlamentul să procedeze la eliminarea viciilor de neconstituționalitate constatate de Curtea Constituțională, acesta neputând fi obligat să legifereze⁶⁹. În anul 2010 însă, Camera Deputaților a procedat la modificarea Regulamentului său⁷⁰, introducând o serie de reguli și termene cât privește procedura de urmat în cazul constatării de către Curte a neconstituționalității unor dispoziții legale (atât în control *a priori* cât și a

⁶⁶ Controlul de constituționalitate privind atât inițiativa de revizuire, cât și legile constituționale vizează, pe de o parte, gradul și măsura în care respectiva lege respectă procedura de revizuire (constituționalitatea *extrinsecă*) stabilită prin chiar Legea fundamentală (puterea constituantă instituită poate fi limitată de către puterea constituantă originală), iar pe de altă parte, asigură respectarea limitelor de fond stabilitate în materia revizuirii Constituției (constituționalitate *intrinsecă*).

⁶⁷ Art.147 alin.(2) din Constituție.

⁶⁸ Decizia pronunțată se comunică și Președintelui României pentru a se evita o promulgare intempestivă a unei legi declarată neconstituțională (iar în cazul în care s-a constatat constituționalitatea dispozițiilor legale criticate, pentru ca Președintele să poată promulga legea în termen de 10 zile de la data la care i-a fost comunicată decizia Curții).

⁶⁹ A se vedea T. Drăganu – *Efectele juridice ale deciziilor Curții Constituționale în lumina prevederilor Constituției revizuite*, Revista de Drept Public nr.1/2004, p.78.

⁷⁰ Hotărârea nr.14/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 397 din 15 iunie 2010.

posteriori)⁷¹. Astfel, potrivit art.134 din Regulamentul Camerei Deputaților, în cazurile de neconstituționalitate a legilor înainte de promulgare, și în situația în care Camera Deputaților a fost prima Cameră sesizată, Biroul permanent, în prima sa ședință care are loc după publicarea deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, va sesiza Comisia juridică, de disciplină și imunități și comisia permanentă sesizată în fond cu proiectul de lege sau propunerea legislativă, în vederea reexaminării prevederilor declarate neconstituționale. Aceeași procedură se aplică și în cazul în care prevederile respective sunt trimise de la Senat, în calitate de primă Cameră sesizată. Termenul fixat de Biroul permanent pentru întocmirea raportului de către comisiile menționate nu poate fi mai mare de 15 zile, acest raport se înscrie cu prioritate pe ordinea de zi și se adoptă cu majoritatea cerută de caracterul ordinar sau organic al inițiativei legislative supuse reexaminării. Cu prilejul reexaminării se efectuează corelările tehnico-legislative necesare, iar după adoptare, prevederile reexaminat se trimit Senatului, dacă acesta este Cameră decizională.

- În cazul constatării neconstituționalității unui tratat sau acord internațional în temeiul articolului 146 litera b) din Constituție (adică în control *a priori*), acesta nu poate fi ratificat⁷². Cât privește decizia pronunțată în control *a posteriori* [în temeiul art.146 lit.d) din Constituție], Legea nr.590/2003 privind tratatele⁷³ stabilește, în art.40 alin.(4) teza a doua că, în cazul în care, în exercitarea atribuțiilor sale de control al constituționalității, Curtea Constituțională decide că dispozițiile unui tratat aflat în vigoare pentru România sunt neconstituționale, Ministerul Afacerilor Externe, împreună cu ministerul sau instituția în competențele căruia/căruia se află domeniul principal reglementat prin tratat va face demersuri, în termen de 30 de zile, pentru inițierea procedurilor necesare în vederea renegocierii tratatului sau încetării valabilității acestuia pentru partea română ori, după caz, în vederea revizuirii Constituției.

- În cazul controlului *a posteriori* [în temeiul art.146 lit.d) din Constituție], dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept. Decizia pronunțată de Curtea Constituțională cu privire la dispoziții din Regulamentele Parlamentului se comunică acelei Camere al cărei regulament a fost dezbătut pentru ca, în situația constatării neconstituționalității unor dispoziții ale regulamentului, aceasta să procedeze la reexaminarea, în termen de 45 de zile, a acestor dispoziții, pentru punerea lor de acord cu prevederile Constituției. Deciziile prin care Curtea a constatat neconstituționalitatea unei legi, ordonanțe sau dispoziții dintr-o lege sau ordonanță în vigoare se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului precum și – pentru informare – autorităților publice implicate. Singura sancțiune pentru

⁷¹ Senatul nu a procedat până la acest moment la o modificare în același sens a Regulamentului său.

⁷² Art.147 alin.(3) din Constituție.

⁷³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.23 din 12 ianuarie 2004.

nerespectarea termenului de 45 de zile, respectiv a obligației prevăzute de norma constituțională de referință, este aceea că, la expirarea lui, textul constatat ca fiind neconstituțional își încetează efectele juridice, efectul deciziei Curții fiind, din acest punct de vedere, similar unei abrogări.

Potrivit art.134² din Regulamentul Camerei Deputaților⁷⁴, în cazurile de neconstituționalitate constatate potrivit art.147 alin.(1) din Constituție, adică ale dispozițiilor din legile și ordonanțele în vigoare, precum și ale celor din Regulamente, și care, potrivit textului constituțional menționat, își încetează efectele juridice în 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale, termen pe durata căruia sunt suspendate de drept, și în cazul în care Camera Deputaților a fost prima Cameră sesizată, Biroul permanent al Camerei va sesiza Comisia juridică, de disciplină și imunități și comisia în al cărui domeniu de activitate se încadrează respectivul act normativ în vederea reexaminării textelor și punerii lor în acord cu prevederile Constituției. Textele revizuite se constituie într-o inițiativă legislativă care se distribuie deputaților iar, după trecerea unui termen de 7 zile, în interiorul căruia se pot depune amendamente, cele două comisii elaborează, în termen de 5 zile, un raport asupra inițiativei legislative, care se supune dezbaterii și adoptării plenului Camerei Deputaților. Inițiativa legislativă se adoptă cu majoritatea cerută de caracterul actului normativ în cauză și se trimite Senatului.

- Se constată că, în practică, promptitudinea reacției legiuitorului primar sau delegat în sensul modificării legii (respectiv a actului declarat neconstituțional) și al punerii de acord cu Legea fundamentală, potrivit deciziei instanței de contencios constituțional, ține și de comportamentul constituțional loial al acestor autorități. Curtea Constituțională nu le poate obliga să legifereze și nici nu se poate substitui lor, în sensul de a modifica sau completa norma supusă controlului de constituționalitate. Aceasta întrucât, în toate cazurile în care se pronunță cu privire la actele normative ce fac obiectul sesizărilor ce îi sunt adresate, controlul exercitat de Curte este exclusiv de constituționalitate, art.2 alin.(2) din Legea nr.47/1992 stabilind în acest sens că sunt neconstituționale prevederile actelor ce sunt supuse controlului Curții care încalcă dispozițiile sau principiile Constituției. Curtea nu poate modifica, completa textele legale criticate, așadar nu se poate substitui legiuitorului, nu poate interpreta și aplica aceste texte la cauzele de speță, neputându-se, prin urmare, substitui instanțelor de judecată ori Înaltei Curți de Casație și Justiție care, potrivit art.126 alin.(3) din Constituție, „*asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale*”, nu poate proceda la compararea normelor legale între ele și la raportarea concluziei ce ar rezulta din această comparație la texte și principii constituționale.

---

⁷⁴ Introdus prin Hotărârea nr.14/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 397 din 15 iunie 2010.

- În acest context, trebuie menționat că au existat situații în care Curtea Constituțională a României a fost chemată să examineze modul în care Parlamentul României a pus în acord prevederile unei legi cu decizia sa pronunțată în control *a priori*. Astfel, prin Decizia nr.419/2005⁷⁵, sesizată fiind de către Președintele României să se pronunțe cu privire la felul în care Parlamentul României a pus în acord prevederile Legii privind reforma în domeniile proprietății și justiției precum și unele măsuri adiacente, cu Decizia sa nr.375/2005⁷⁶, Curtea a constatat că această punere în acord a fost realizată.

În alte cazuri, Curtea a constatat că viciul de neconstituționalitate a fost perpetuat în noul act normativ adoptat de Parlament, motiv pentru care a constatat neconstituționalitatea acestuia. Astfel, prin Decizia nr.1018/2010⁷⁷, în considerarea deciziei sale anterioare (nr.415/2010) și a obligației Parlamentului de a pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Legii fundamentale, Curtea a constatat că „adoptarea de către legiuitor a unor norme contrare celor hotărâte într-o decizie a Curții Constituționale, prin care se tinde la păstrarea soluțiilor legislative afectate de vicii de neconstituționalitate, încalcă Legea fundamentală. Or, într-un stat de drept, astfel cum este proclamată România în art. 1 alin. (3) din Constituție, autoritățile publice nu se bucură de nicio autonomie în raport cu dreptul, Constituția stabilind în art. 16 alin. (2) că nimeni nu este mai presus de lege, iar în art. 1 alin. (5) că respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.” Este singurul caz din jurisprudența Curții în care aceasta s-a aflat în situația de a constata că Parlamentul nu a pus de acord o lege cu o decizie a sa.

Tot astfel, Curtea a sancționat prin deciziile sale procedeul legislativ utilizat de Guvern care a determinat ca, într-o situație, prevederile unui act normativ abrogat și declarat neconstituțional - Ordonanța de urgență a Guvernului nr.37/2009 - să producă în continuare efecte juridice, sub forma unui act nou - Ordonanța de urgență a Guvernului nr.105/2009 - care a preluat în integralitate, cu unele modificări nesemnificative, dispozițiile inițiale în materia respectivă. Cu acel prilej⁷⁸ Curtea a reținut că o astfel de situație „pune în discuție comportamentul constituțional de ordin legislativ al Executivului față de Parlament și, nu în cele din urmă, față de Curtea Constituțională”.

Prin considerentele unora dintre deciziile pronunțate, cu precădere în jurisprudența sa recentă, Curtea a stabilit modul în care acestea urmează a fi puse în aplicare de către legiuitorul primar, respectiv delegat. Astfel, de exemplu, prin Decizia nr.415/2010⁷⁹ Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea unor dispoziții din Legea

⁷⁵ Monitorul Oficial al României, nr.653 din 22 iulie 2005.

⁷⁶ Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.591 din 8 iulie 2005.

⁷⁷ Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.511 din 22 iulie 2010.

⁷⁸ Decizia nr.1.257 din 7 octombrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.758 din 6 noiembrie 2009; a se vedea și Decizia nr.1.629 din 3 decembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr.28 din 14 ianuarie 2010.

⁷⁹ Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.294 din 5 mai 2010.

nr.144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, iar în considerentele deciziei pronunțate, reținând că dispozițiile art.147 alin.(1) din Constituție disting – cu privire la obligația de a pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției – între competența Parlamentului, pentru dispozițiile din legi, pe de-o parte, și cea a Guvernului, pentru dispozițiile din ordonanțe ale acestuia, pe de altă parte, Curtea a statuat că „pe o perioadă de 45 zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României a prezentei decizii, Guvernul nu poate adopta o ordonanță de urgență pentru a pune de acord prevederile Legii nr.144/2007 constatate ca fiind neconstituționale cu dispozițiile Constituției, dar poate iniția un proiect de lege în acord cu cele stabilite prin prezenta decizie.” În interiorul termenului menționat, în procedură de urgență, Guvernul a adoptat un proiect de lege în acest sens. Sesizată fiind însă în control *a priori* de către Președintele României cu privire la legea astfel adoptată (Legea privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea Legii nr.144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative), Curtea a constatat însă că Parlamentul preluase în conținutul noii reglementări soluții legislative constatate ca fiind neconstituționale, ceea ce a determinat admiterea sesizării de neconstituționalitate și constatarea neconstituționalității legii astfel adoptate, aspect la care, de altfel, ne-am referit⁸⁰.

6. b) Parlamentul poate invalida decizia curții constituționale: precizați în ce condiții.

Parlamentul nu poate invalida decizia Curții Constituționale. Această posibilitate era prevăzută însă de Constituția din 1991, care, anterior revizuirii din 2003 stabilea, în art.145 alin.(1), că „*În cazurile de neconstituționalitate constatate potrivit articolului 144 literele a) și b), legea sau regulamentul se trimite spre reexaminare. Dacă legea este adoptată în aceeași formă, cu o majoritate de cel puțin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere, obiecția de neconstituționalitate este înlăturată, iar promulgarea devine obligatorie*”. Această dispoziție a Constituției din 1991, criticată în mod justificat în doctrina de specialitate, permitea ca Parlamentul să ajungă Curte de Casație într-un litigiu în care este parte. Se ajungea astfel ca o lege neconstituțională să fie considerată ca fiind constituțională prin voința unei majorități calificate a deputaților și senatorilor, fără să se revizuiască Constituția, cu parcurgerea tuturor fazelor și îndeplinirea procedurilor prevăzute pentru aceasta. Pe drept cuvânt, s-a spus că „*această situație, în care Parlamentul se pronunță în ultimă instanță asupra constituționalității propriilor lui legi, vine în contradicție cu însăși ideea de bază care a dus la crearea, prin noua Constituție, a Curții Constituționale*”⁸¹.

⁸⁰ Decizia nr.1018/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.511 din 22 iulie 2010.

⁸¹ A se vedea Constantin Doldur, *Efectele deciziilor Curții Constituționale și statul de drept*, disponibil și pe www.ccr.ro.

Urmare revizuirii Constituției din anul 2003, această posibilitate a Parlamentului de a invalida o decizie a Curții Constituționale a fost eliminată, toate deciziile Curții Constituționale fiind, potrivit art.147 alin.(4) din Constituție, definitive și general obligatorii.

7. Există mecanisme de cooperare instituționalizată între Curtea Constituțională și alte organe? Dacă da, care este natura acestor contacte / ce funcții și prerogative se exercită de ambele părți?

Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale prevede obligația Curții ca, în cadrul exercitării atribuțiilor sale, să solicite puncte de vedere de la Parlament, Guvern și Avocatul Poporului cu privire la constituționalitatea actelor normative deferite controlului său (în mod diferențiat, după cum este vorba despre sesizări de neconstituționalitate *a priori* sau *a posteriori*, conform regulilor stabilite de legea sa de organizare și funcționare)⁸². Solicitarea punctelor de vedere de către Curte este obligatorie, însă formularea acestora de către autoritățile menționate este facultativă.

Tot astfel, Curtea Constituțională are obligația de a comunica deciziile pe care le pronunță, după caz, Președintelui României, Parlamentului, Guvernului, respectiv

---

⁸² - în cazul controlului de constituționalitate al legilor, înainte de promulgare dacă sesizarea s-a făcut de Președintele României, de parlamentari, de Înalta Curte de Casație și Justiție sau de Avocatul Poporului, Curtea Constituțională o va comunica, în termen de 24 de ore de la înregistrare, președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, precizând și data când vor avea loc dezbaterile. Dacă sesizarea s-a făcut de președintele uneia dintre Camerele Parlamentului, Curtea Constituțională o va comunica președintelui celeilalte Camere, Guvernului, precum și Avocatului Poporului, iar dacă sesizarea s-a făcut de către Guvern, Curtea o va comunica președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Avocatului Poporului [art.16 din Legea nr.47/1992]. Până la data dezbaterilor, președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului pot prezenta, în scris, punctul lor de vedere, punctul de vedere al Guvernului fiind prezentat numai sub semnătura primului-ministru. [art.16 din Legea nr.47/1992];

- în cazul controlului de constituționalitate al tratatelor sau al altor acorduri internaționale, dacă sesizarea s-a făcut de președintele uneia dintre Camerele Parlamentului, Curtea Constituțională o va comunica Președintelui României, președintelui celeilalte Camere, precum și Guvernului, iar dacă sesizarea este făcută de parlamentari se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului. [art.24 din Legea nr.47/1992]; până la data dezbaterilor în plenul Curții Constituționale, Președintele României, președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul pot prezenta, în scris, punctele lor de vedere. [art.25 din Legea nr.47/1992];

- în cazul controlului de constituționalitate al regulamentelor Parlamentului, dacă sesizarea se face de parlamentari Curtea Constituțională o va comunica, în termen de 24 de ore de la înregistrare, președinților celor două Camere, cu precizarea datei când va avea loc dezbaterii. Până la data dezbaterii, președinții Camerelor pot comunica punctul de vedere al birourilor permanente. [art.27 din Legea nr.47/1992];

- în cazul în care Curtea este sesizată, de instanțele de judecată sau de arbitraj comercial, cu soluționarea unei excepții de neconstituționalitate, primind încheierea de sesizare, președintele Curții Constituționale o va comunica președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, indicându-le data până la care pot să trimită punctul lor de vedere. [art.30 din Legea nr.47/1992].

instanțelor de judecată, în condițiile prevăzute de legea sa de organizare și funcționare. De asemenea, în condițiile art.28 alin.(2) din Regulamentul de organizare și funcționare a Curții Constituționale, în cazurile de neconstituționalitate a legilor sau ordonanțelor în vigoare, constatate urmare soluționării excepțiilor de neconstituționalitate cu privire la care Curtea este sesizată, decizia Curții se comunică – spre știință - autorităților publice implicate.

O discuție aparte privește raporturile Curții Constituționale cu instanțele judecătorești sau de arbitraj comercial, atât din perspectiva rolului acestora din urmă conferit de Constituție și de Legea organică a Curții, cu precădere în procedura soluționării excepțiilor de neconstituționalitate a legilor și ordonanțelor în vigoare, cât și din perspectiva efectelor deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională, asupra practicii instanțelor în special, precum și asupra ramurilor de drept, în general, în sensul realizării unui proces de constituționalizare a acestora.

Astfel, cu toate că și în cadrul controlului de constituționalitate *a priori* - al legilor înainte de promulgare, se poate vorbi despre o legătură între Curtea Constituțională și instanțele de judecată, concretizată în posibilitatea prevăzută de art.146 lit.a) din Constituție pentru Înalta Curte de Casație și Justiție de a sesiza Curtea Constituțională, cel mai plenar se manifestă această relație în cadrul controlului *a posteriori* – al legilor și ordonanțelor în vigoare, pe calea excepției de neconstituționalitate, atribuite reglementată de art.146 lit.d) din Constituție⁸³. Potrivit tezei întâi⁸⁴ a textului constituțional menționat, Curtea Constituțională hotărăște asupra excepțiilor de neconstituționalitate privind legile și ordonanțele, ridicate în fața instanțelor judecătorești⁸⁵ sau de arbitraj comercial. Din coroborarea prevederilor constituționale incidente cu cele ale Legii nr.47/1992 rezultă că procedura de soluționare a excepțiilor de neconstituționalitate comportă două etape: o etapă prealabilă, judecătorească – care începe odată cu invocarea excepției de neconstituționalitate în fața instanței judecătorești sau de arbitraj comercial și se încheie cu sesizarea Curții Constituționale (în situația în care instanța nu respinge ca inadmisibilă excepția, în cazurile expres și limitativ prevăzute de Legea nr.47/1992), și o a doua, cea a contenciosului constituțional, care se desfășoară în fața Curții Constituționale, și care are ca punct de pornire încheierea de sesizare a Curții Constituționale de către instanța judecătorească sau de arbitraj comercial și se

⁸³ Dezvoltat, din punct de vedere procedural, prin dispozițiile art.29-31 din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.

⁸⁴ Art.146 lit.d) teza a doua din Constituție stabilește că excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată și direct de Avocatul Poporului; în acest context însă, care pune în discuție raporturile dintre Curtea Constituțională și instanțele de judecată, această teză nu este incidentă.

⁸⁵ Prin Decizia Plenului Curții nr.II/1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.47 din 13 martie 1995 s-a statuat că nu pot sesiza Curtea cu excepții de neconstituționalitate decât instanțele judecătorești în sensul stabilit de Constituție în art.125 alin.(1) [în prezent art.126 alin.(1)], fiind excluse alte organe de jurisdicție.

finalizează o dată cu adoptarea deciziei Curții. S-a arătat⁸⁶ că etapa judecătorească este aceea în care instanțele judecătorești sau de arbitraj comercial sunt în mod deosebit asociate Curții Constituționale în exercitarea controlului de constituționalitate al legilor și ordonanțelor, asociere care se poate face pe trei căi: prin posibilitatea instanței de a respinge o cerere de sesizare a Curții Constituționale cu o excepție de neconstituționalitate ridicată în fața sa, dacă aceasta nu îndeplinește condițiile de admisibilitate prevăzute de Legea nr.47/1992⁸⁷; prin competența acestora de a sesiza Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate ridicate în fața sa; prin posibilitatea instanței de a sesiza ea însăși Curtea cu o excepție de neconstituționalitate invocată din oficiu. Atunci când instanța invocă din oficiu o excepție de neconstituționalitate, are obligația de a o motiva, iar cât privește excepțiile de neconstituționalitate ridicate de părți sau de Ministerul Public, are obligația de a-și exprima, în încheierea de sesizare, opinia asupra acesteia.

Soluționarea excepției de neconstituționalitate de către Curte se reflectă în cauza în care aceasta a fost ridicată, influențând cursul acesteia. Astfel, în cazul admiterii excepției de neconstituționalitate, textul legal ce face obiectul acesteia nu mai produce efecte juridice de la data publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, nemaifiind, prin urmare, aplicabil, nici în procesul în care excepția este ridicată, nici în vreun alt proces. În cazul respingerii excepției, aceeași parte nu mai poate ridica aceeași excepție de neconstituționalitate în aceeași cauză, întrucât în această situație operează autoritatea de lucru judecat a deciziei pronunțate de Curtea Constituțională.

---

⁸⁶ Bianca Selejean – Guțan, „Asocierea instanțelor judecătorești la controlul constituționalității legilor în cadrul procedurii invocării și soluționării excepției de neconstituționalitate”, Revista de Drept Public, nr.1/2003, p.47 și urm.

⁸⁷ Potrivit art.29 din Legea nr.47/1992, republicată, “(1) Curtea Constituțională decide asupra excepțiilor ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial privind neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare, care are legătură cu soluționarea cauzei în orice fază a litigiului și oricare ar fi obiectul acestuia.

(2) Excepția poate fi ridicată la cererea uneia dintre părți sau, din oficiu, de către instanța de judecată ori de arbitraj comercial. De asemenea, excepția poate fi ridicată de procuror în fața instanței de judecată, în cauzele la care participă.

(3) Nu pot face obiectul excepției prevederile constatate ca fiind neconstituționale printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale.

(4) Sesizarea Curții Constituționale se dispune de către instanța în fața căreia s-a ridicat excepția de neconstituționalitate, printr-o încheiere care va cuprinde punctele de vedere ale părților, opinia instanței asupra excepției, și va fi însoțită de dovezile depuse de părți. Dacă excepția a fost ridicată din oficiu, încheierea trebuie motivată, cuprinzând și susținerile părților, precum și dovezile necesare. Odată cu încheierea de sesizare, instanța de judecată va trimite Curții Constituționale și numele părților din proces cuprinzând datele necesare pentru îndeplinirea procedurii de citare a acestora.

(5) Dacă excepția este inadmisibilă, fiind contrară prevederilor alin.(1), (2) sau (3), instanța respinge printr-o încheiere motivată cererea de sesizare a Curții Constituționale. Încheierea poate fi atacată numai cu recurs la instanța imediat superioară, în termen de 48 de ore de la pronunțare. Recursul se judecă în termen de 3 zile.”

Cât privește raporturile Curții cu alte autorități, instituții, persoane juridice, trebuie menționate dispozițiile art.76 ale Legii 47/1992, republicată, care stabilesc că *„autoritățile publice, instituțiile, regiile autonome, societățile comerciale și orice alte organizații sunt obligate să comunice informațiile, documentele și actele pe care le dețin, cerute de Curtea Constituțională pentru realizarea atribuțiilor sale”*, așadar posibilitatea jurisdicției constituționale de a solicita asemenea documente și informații și, corelativ, obligația destinatarului cererii de a comunica datele sau informațiile cerute. De asemenea, art. 50 din Regulamentul de organizare și funcționare a Curții Constituționale⁸⁸ stabilește că judecătorii - raportori pot solicita consultații de specialitate unor personalități sau unor instituții, cu aprobarea prealabilă a președintelui Curții.

În conformitate cu dispozițiile art.48 din același Regulament, Curtea Constituțională stabilește relații de cooperare cu autorități similare din străinătate și poate deveni membră a unor organizații internaționale din domeniul justiției constituționale.

---

⁸⁸ Aprobat prin Hotărârea nr.2 din 28 ianuarie 2005 a Plenului Curții Constituționale și publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.116 din 4 februarie 2005.

II. SOLUȚIONAREA CONFLICTELOR JURIDICE DE NATURĂ ORGANICĂ DE CĂTRE CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Prof. univ. dr. Iulia Antoanella MOTOC, judecător

Cristina TURCU, magistrat-asistent

Ioana Marilena CHIOREAN, magistrat-asistent

1. Care sunt trăsăturile conținutului conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile publice?

A. Introducere. Scurt istoric.

Pentru ca o Constituție să fie eficientă și viabilă trebuie mai întâi cunoscută și receptată în deplinătatea dimensiunilor și sensurilor sale filozofice, politice și incontestabil juridice. Și mai mult, aceasta trebuie aplicată. Fiind o reformă profundă, de perspectivă, ea se implementează în timp. Numai în timp se vor putea regăsi în viața socială adevăratele trăsături ale statului de drept, democratic și social.⁸⁹

În spiritul celor de mai sus un important principiu al statului de drept și anume principiul separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească a fost aplicat mai întâi pe cale jurisprudențială de către Curtea Constituțională⁹⁰ fiind receptat ulterior *expressis verbis* în Constituție, în urma revizuirii acesteia în anul 2003.

Încălcarea principiului separației și echilibrului puterilor de către o autoritate a statului care și-a arogat puteri, atribuții sau competențe, care potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice a dus la apariția conflictului juridic de natură constituțională reținut de Curtea Constituțională în jurisprudența sa înainte ca atribuția de a soluționa un astfel de conflict să-i fie conferită expres prin Legea nr.429/2003 de revizuire a Constituției României.

De exemplu⁹¹, cu ocazia controlului *a priori* asupra Legii privind măsuri premergătoare reglementării situației juridice a unor imobile trecute în proprietatea statului după 23 august 1944, Curtea Constituțională a reținut că un text din această lege care prevedea că se suspendă din oficiu judecarea proceselor de orice natură privitoare la bunurile ce fac obiectul art.1 din legea în discuție, precum și executarea hotărârilor judecătorești definitive pronunțate cu privire la asemenea bunuri, încalcă raporturile constituționale dintre puterea legislativă și cea judecătorească. A statuat Curtea că în virtutea principiului separației puterilor în stat, Parlamentul nu are dreptul să intervină în

⁸⁹ Mihai Constantinescu, Ioan Muraru „*Drept parlamentar*”, ed. Gramar București, 1994, pag.5.

⁹⁰ Decizia nr.6 din 11 noiembrie 1992, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr.48 din 4 martie 1993.

⁹¹ Decizia nr.6 din 11 noiembrie 1992, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr.48 din 4 martie 1993.

procesul de realizare a justiției. O imixtiune a puterii legislative care ar pune autoritatea judecătorească în imposibilitatea de a funcționa, chiar dacă numai cu referire la o anumită categorie de cauze și pentru o anumită perioadă de timp, ar avea drept consecință ruperea echilibrului constituțional dintre aceste autorități.

Prevederea expresă a atribuției Curții Constituționale de a soluționa conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice a fost justificată și de realitatea juridică și politică din 1999 când președintele statului a dispus, prin Decretul nr.426/1999, revocarea din funcție a primului – ministru, revocare considerată un abuz⁹² în doctrina de specialitate. S-a arătat⁹³ că Președintele României nu îl putea revoca pe primul-ministru, în baza textului Constituției din 1991, deoarece răspunderea politică a primului-ministru era reglementată exclusiv față de Parlament, singurul care-l putea revoca, împreună cu întreaga echipă guvernamentală, prin intermediul unei moțiuni de cenzură.

Prin urmare prin Legea nr.429/2003 de revizuire a Constituției României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr.758 din 29 octombrie 2003, legiuitorul constituant a completat art.144 ce reglementa atribuțiile Curții Constituționale cu litera c¹) potrivit căreia aceasta „*soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice, la cererea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a primului-ministru sau a președintelui Consiliului Superior al Magistraturii.*”

După republicarea Constituției revizuite în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr.767 din 31 octombrie 2003, atribuția menționată se regăsește înscrisă la art.146 lit.e).

B. Trăsăturile conținutului conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile publice

Constituția României și Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale utilizează sintagma „*conflict juridic de natură constituțională*” fără a preciza conținutul acesteia. Prin urmare, pentru stabilirea trăsăturilor conținutului conflictului juridic de natură constituțională, principalul reper îl constituie jurisprudența Curții Constituționale și doctrina în materie.

1. O primă trăsătură a conținutului conflictelor organice este aceea că **sunt conflicte juridice iar nu politice.**

⁹² Antonie Iorgovan, Revista de drept public, nr.4/2006, Editura C.H.Beck, “*Des considérations sur la compétence de la Cour Constitutionnelle Roumaine de solutionner les conflits juridiques de nature constitutionnelle entre les autorités publiques*”, pag.6.

⁹³ M.Constantinescu, A.Iorgovan, I.Muraru “*Revizuirea Constituției României*”, pag.86, editura Rosetti, 2003.

În acest sens, prin Decizia nr.148/2003 privind constituționalitatea propunerii legislative de revizuire a Constituției României⁹⁴ Curtea a reținut că este vorba de **conflicte de autoritate** (sau litigii organice) și că pentru a se evita antrenarea Curții în soluționarea unor conflicte politice este necesar să se prevadă [în textul constituțional] că este vorba doar de blocajele instituționale, respectiv de conflictele pozitive sau negative de competență.

În doctrină⁹⁵ s-a subliniat că această atribuție a Curții trebuie interpretată strict în termenii Legii fundamentale, pentru a se evita categoric implicarea Curții Constituționale în eventuale conflicte politice dintre autoritățile publice. Referitor la sesizarea Curții cu un conflict declanșat, în opinia autorului sesizării, de declarațiile politice ale președintelui statului Curtea a reținut că „*opiniile, judecățile de valoare sau afirmațiile titularului unui mandat de demnitate publică, referitoare la alte autorități publice, nu constituie prin ele însele conflicte juridice între autorități publice.[...] Asemenea păreri ori propuneri rămân în cadrul limitelor libertății de exprimare a opiniilor politice, cu îngrădirile prevăzute de art.30 alin.(6) și (7) din Constituție*”⁹⁶.

2. O altă trăsătură a conținutului conflictelor organice este aceea că **sunt conflicte de natură constituțională** având semnificația unor „acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate sau mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe, care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor.”⁹⁷

3. Ce-a de-a treia trăsătură a conținutului conflictului constă în generarea **unor blocaje instituționale**. Conflictul juridic de natură constituțională există între două sau mai multe autorități și poate privi conținutul ori întinderea atribuțiilor lor decurgând din Constituție, ceea ce înseamnă că acestea sunt conflicte de competență, pozitive sau negative, și care pot crea blocaje instituționale.⁹⁸

4. Curtea poate soluționa **orice conflict juridic de natură constituțională ivit între autoritățile publice cât și orice situații juridice conflictuale a căror naștere rezidă în mod direct din textul Constituției**, iar nu numai conflictele de competență (pozitive sau negative) născute între acestea.⁹⁹

5. O ultimă trăsătură a conflictului organic se referă la faptul că **numai anumite autorități pot apărea ca subiecte** ale acestuia, respectiv „Parlamentul, alcătuit din Camera Deputaților și Senat, Președintele României, ca autoritate publică

⁹⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr.317 din 12 mai 2003; http://www.ccr.ro/decisions/pdf/en/2003/D148_03.pdf

⁹⁵ I. Deleanu „*Instituții și proceduri constituționale*” ed.C.H. Beck , 2006 p.865.

⁹⁶ Decizia nr.53/2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.144 din de 17 februarie 2005.

⁹⁷ Decizia nr.53/2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.144 din de 17 februarie 2005.

⁹⁸ Decizia nr.97/2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr.169 din 5 martie 2008.

⁹⁹ Decizia nr.270/2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr.290 din 15 aprilie 2008 și Decizia nr.901/2009 , publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr.503 din 21 iulie 2009.

unipersonală, Guvernul, organele administrației publice centrale și ale administrației publice locale, precum și organele autorității judecătorești – Înalta Curte de Casație și Justiție, Ministerul Public și Consiliul Superior al Magistraturii.”¹⁰⁰

Curtea a mai precizat că în categoria acestor autorități nu se încadrează partidele politice - persoane juridice de drept public-, ce contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor, și nici grupurile parlamentare, care sunt structuri ale Camerelor Parlamentului.¹⁰¹

C. Concluzie

Atribuția de a soluționa conflictele juridice de natură constituțională i-a fost conferită Curții de către legiuitorul constituant în considerarea funcției sale de garant al supremației Constituției¹⁰² și a faptului că este unica autoritate de jurisdicție constituțională din România.

Exercitarea acestei competențe presupune implicarea în zone deseori delicate, de conflicte greu de arbitrat, de orgolii greu de satisfăcut. Judecătorii constituționali trebuie, ca atare, să manifeste o incontestabilă independență și imparțialitate, prudență și tact precum și o bogată imaginație în spirit constituțional.¹⁰³

2. Dacă instanța de contencios constituțional are competența soluționării acestor conflicte.

Atribuția Curții Constituționale de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice a fost introdusă ca urmare a revizuirii Constituției în anul 2003 și este cuprinsă, în prezent, în art.146 lit.e) din Legea fundamentală [dezvoltat sub aspect procedural prin dispozițiile art.34-36 din Legea nr.47/1992] potrivit căruia: [Curtea Constituțională] „*soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice, la cererea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a primului-ministru sau a președintelui Consiliului Superior al Magistraturii.*”

3. Care sunt autoritățile publice între care pot apărea astfel de conflicte?

Conform jurisprudenței Curții¹⁰⁴ sintagma „*autoritățile publice*” cuprinsă în art.146 lit.e) din Legea fundamentală se referă la cele prevăzute de Titlul III din Constituție.

¹⁰⁰ Decizia nr.988/2008, publicată în “Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr.784 din 24 noiembrie 2008.

¹⁰¹ Decizia nr.53/2005, publicată în “Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr.144 din de 17 februarie 2005.

¹⁰² art.142 alin.(1) din Constituția României.

¹⁰³ M.Constantinescu, A.Iorgovan, I.Muraru “*Revizuirea Constituției României*”, pag.86, editura Rosetti, 2003.

¹⁰⁴ Decizia nr.53/2005, publicată în “Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr.144 din de 17 februarie 2005.

Acest titlu cuprinde următoarele capitole: I - *Parlamentul României*, II- *Președintele României*, III- *Guvernul*, [IV- *Raporturile Parlamentului cu Guvernul*], V- *Administrația publică*, VI- *Autoritatea judecătorească*.

Ulterior, continuând și dezvoltând cele reținute anterior, Curtea a precizat expres înțelesul sintagmei de „autorități publice” arătând că aceasta desemnează: „*Parlamentul, alcătuit din Camera Deputaților și Senat, Președintele României, ca autoritate publică unipersonală, Guvernul, organele administrației publice centrale și ale administrației publice locale, precum și organele autorității judecătorești – Înalta Curte de Casație și Justiție, Ministerul Public și Consiliul Superior al Magistraturii.*”¹⁰⁵

4. Actele juridice, faptele sau acțiunile ce pot genera astfel de conflicte: sunt ele legate doar de conflictele de competență sau implică și cazurile când o autoritate publică poate contesta constituționalitatea unui act emis de o altă autoritate publică? Dacă instanța dvs. de control constituțional a soluționat astfel de conflicte. Exemplificați.

Așa cum a constatat Curtea Constituțională în jurisprudența¹⁰⁶ sa, Constituția stabilește competența Curții de a soluționa în fond orice conflict juridic de natură constituțională ivit între autoritățile publice, iar nu numai conflictele de competență, pozitive sau negative, născute între acestea. În același sens, Curtea a reținut¹⁰⁷ că noțiunea de conflict juridic de natură constituțională vizează orice situații juridice conflictuale a căror naștere rezidă în mod direct în textul Constituției și nu se limitează doar la conflictele de competență, pozitive sau negative, care ar putea crea blocaje instituționale.

Prin urmare, relația dintre conflictele constituționale de competență (pozitive sau negative) între autoritățile publice și conflictele juridice de natură constituțională reprezintă legătura parte-întreg.

În cazul sesizării Curții Constituționale a României cu conflicte juridice de natură constituțională, acestea au fost generate atât de acte juridice sau acțiuni concrete prin care o autoritate sau mai multe își arogă puteri, atribuții sau competente, care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, de omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care ar intra în obligațiile lor, cât și de modul diferit de interpretare a dispozițiilor Constituției sau de neluarea în seamă a actelor altor autorități publice.

¹⁰⁵ Decizia nr.988/2008, publicată în “Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr.784 din 24 noiembrie 2008.

¹⁰⁶ Decizia nr.270/2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 290 din 15 aprilie 2008, http://www.ccr.ro/decisions/pdf/en/2008/D0270_08.pdf

¹⁰⁷ Decizia nr.901/2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.503 din 21 iulie 2009.

Până în prezent, Curtea Constituțională nu a constatat că ar exista un conflict juridic de natură constituțională generat de contestarea de către o autoritate publică a constituționalității unui act emis de o altă autoritate publică¹⁰⁸.

Din analizarea deciziilor Curții Constituționale prin care s-a constatat existența unui/unor conflicte juridice de natură constituțională între 2 sau mai multe autorități, rezultă că izvoarele care au generat conflictele juridice de natură constituțională pot fi clasificate astfel:

- a) acte juridice
- b) acțiuni
- c) omisiuni

a) Din prima categorie, face parte, cu titlu exemplificativ, pronunțarea de către Înalta Curte de Casație și Justiție a unor decizii emise în interesul legii și pentru a unifica practica neunitară a instanțelor judecătorești, prin care s-au acordat drepturi salariale judecătorilor, procurorilor, celorlalți magistrați, judecătorilor financiari, procurorilor financiari, controlorilor financiari sau personalului auxiliar de specialitate din cadrul instanțelor și parchetelor. Prin aceste decizii, Înalta Curte de Casație și Justiție nu s-a limitat la a clarifica înțelesul unor norme juridice sau a câmpului lor de aplicare, ci, invocând vicii de tehnică legislativă sau vicii de neconstituționalitate, a repus în vigoare norme care își încetaseră aplicarea, fiind abrogate prin acte normative ale autorității legiuitoare. Aceste hotărâri ale instanței supreme au declanșat un conflict juridic de natură constituțională între autoritatea judecătorească, pe de o parte, și Parlamentul României și Guvernul României, pe de altă parte¹⁰⁹.

¹⁰⁸ Prin Decizia nr.838/2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.461 din 3 iulie 2009, Curtea Constituțională a constatat existența unui conflict juridic de natură constituțională între autoritatea judecătorească, pe de o parte, și Parlamentul României și Guvernul României, pe de altă parte. Odată constatat acest conflict, Curtea Constituțională are obligația să soluționeze conflictul, arătând conduita în acord cu prevederile constituționale la care autoritățile publice trebuie să se conformeze.

Sesizarea Curții pentru îndeplinirea atribuției referitoare la soluționarea conflictelor juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice, la analiza conduitei părților de către Curte, sub aspectul îndeplinirii competențelor conform prevederilor constituționale, precum și decizia prin care se stabilește existența unui conflict și modul de soluționare a acestuia nu pot constitui elementele exercitării unei căi de atac, ce ar avea ca scop lipsirea de efecte juridice a unor hotărâri judecătorești. Astfel, asimilarea atribuției prevăzute de art.146 lit.e) din Constituție cu efectuarea de către Curtea Constituțională a unui control de legalitate /constituționalitate asupra hotărârilor judecătorești, transformând Curtea într-o instanță de control judiciar, ar echivala cu o deturnare a dispozițiilor constituționale privind soluționarea conflictelor juridice și o încălcare flagrantă a competenței Curții Constituționale.

Decizia pronunțată de Curtea Constituțională în soluționarea conflictului juridic de natură constituțională nu poate produce niciun efect cu privire la valabilitatea deciziilor deja pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție.

De altfel, Curtea a statuat și cu alte ocazii că, potrivit competențelor sale, care sunt expres și limitativ prevăzute de art. 146 din Constituție și de Legea nr. 47/1992, aceasta asigură, pe calea controlului de constituționalitate, supremația Constituției în sistemul juridic normativ, nefiind competentă să cenzureze legalitatea unor hotărâri judecătorești sau să constate că acestea sunt lipsite de efecte juridice (a se vedea Decizia nr. 988 din 1 octombrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 784 din 24 noiembrie 2008).

¹⁰⁹ Decizia nr.838/2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.461 din 3 iulie 2009.

b) În categoria acțiunilor ce au generat conflicte juridice de natură constituțională, intră oprirea procedurii legislative de la Senat a proiectului Legii educației naționale și angajarea răspunderii de către Guvern asupra acestui proiect, ceea ce a declanșat un conflict juridic de natură constituțională între Guvern și Parlament, întrucât proiectul de lege se află în proces de legiferare la Senat, în calitate de Cameră decizională¹¹⁰;

c) În ceea ce privește omisiunile ce au generat, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, conflicte juridice de natură constituțională între autoritățile publice, pot fi amintite:

- refuzul Președintelui țării de a numi în funcția de ministru al afacerilor externe o anumită persoană, propusă de primul-ministru, ca urmare a demisiei fostului ministru, refuz ce a declanșat un conflict juridic de natură constituțională, care a încetat să mai subziste ca urmare a emiterii decretelor prezidențiale de numire a unor membri ai Guvernului¹¹¹;

- refuzul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de a înainta celor două Camere ale Parlamentului dosarele cauzelor ce fundamentează cererile Președintelui României de începere a urmăririi penale pentru foști miniștri și actuali parlamentari. Președintele Camerei Deputaților a solicitat Curții Constituționale să constate existența unui conflict juridic de natură constituțională declanșat de Președintele României, care a cerut, la solicitarea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, urmărirea penală a unor actuali și foști miniștri, care în prezent au și calitatea de parlamentari. Problema care a generat conflictul este rezultatul refuzului Ministerului Public de a trimite celor două Camere ale Parlamentului documentele deținute referitoare la posibila începere a urmăririi penale privind pe unii sau foști membri ai Guvernului care, la această dată, au și calitatea de deputat sau de senator. Acest conflict a fost determinat și de modul diferit în care autoritățile menționate au interpretat și au aplicat prevederile art.109 alin. (2) teza întâi din Constituție¹¹²;

- nesocotirea de către instanța supremă a unei decizii a Curții Constituționale. Președintele României a solicitat Curții Constituționale să se pronunțe asupra existenței unui conflict juridic de natură constituțională între Președintele României, pe de o parte, și puterea judecătorească, reprezentată de Înalta Curte de Casație și Justiție. Nesocotirea de către instanța supremă a deciziei Curții Constituționale pune Președintele României în imposibilitatea de a respecta în același timp și hotărârea instanței judecătorești și decizia Curții Constituționale¹¹³.

- refuzul Parlamentului de a dezbate moțiunea de cenzură depusă de opoziția parlamentară, dezbateri care, odată declanșată, ținând seama de prevederile

¹¹⁰ Decizia nr.1431/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.758 din 12 noiembrie 2010.

¹¹¹ Decizia nr.356/2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.322 din 14 mai 2007; http://www.ccr.ro/decisions/pdf/en/2007/D356_07.pdf

¹¹² Decizia nr.270/2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 290 din 15 aprilie 2008; http://www.ccr.ro/decisions/pdf/en/2008/D0270_08.pdf

¹¹³ Decizia nr.1222/2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.864 din 22 decembrie 2008; http://www.ccr.ro/decisions/pdf/en/2008/D1222_08.pdf

Constituției, nu poate fi oprită. Acest refuz a declanșat un conflict juridic de natură constituțională între Guvern și Parlament¹¹⁴.

Pe de altă parte, din analiza deciziilor prin care Curtea Constituțională a constatat că nu există conflicte juridice de natură constituțională între 2 sau mai multe autorități, reiese că următoarele situații nu pot genera astfel de conflicte:

- emiterea a două Ordonanțe de urgență ale Guvernului, prin care a fost eliminat Consiliul Suprem de Apărare a Țării de la procesul de decizie stabilit de lege în sarcina sa, ceea ce, în opinia autorului sesizării, ar fi de natură să creeze un conflict juridic de natură constituțională între Guvern și Președinte¹¹⁵;

- afirmațiile pe care le-a făcut Președintele țării într-un interviu acordat unui cotidian central și prin care ar fi solicitat o anumită conduită și un anumit vot din partea grupurilor parlamentare, o anchetă parlamentară asupra modului în care s-au desfășurat alegerile generale din noiembrie 2004, precum și declanșarea procedurii parlamentare pentru schimbarea celor doi președinți ai Camerelor, susținând și necesitatea alegerilor parlamentare anticipate¹¹⁶;

- luările de poziție ale Președintelui României la adresa justiției și a magistraților, în general, referitoare la incompetența acestora, afirmațiile primului-ministru, în repetate rânduri, în cadrul unor întâlniri oficiale și conferințe de presă, potrivit cărora sistemul judiciar este corupt, afirmațiile ministrului justiției, potrivit cărora 70% dintre magistrați sunt corupți, afirmațiile ministrului sănătății, care, după ce au fost pronunțate unele soluții judecătorești care i-au fost nefavorabile, a atacat întregul sistem judiciar, instigând la nerespectarea acelor hotărâri judecătorești¹¹⁷;

- subfinanțarea cronică a sistemului judiciar de către Guvern, prin prorogarea repetată a preluării bugetului de către Înalta Curte de Casație și Justiție, ceea ce, în opinia președintelui Consiliului Superior al Magistraturii, ar genera un conflict juridic de natură constituțională dintre autoritatea judecătorească și autoritatea executivă¹¹⁸;

- activitățile de control desfășurate de Ministerul Justiției la unele instanțe judecătorești, cu depășirea competențelor proprii¹¹⁹.

5. Care sunt titularii dreptului de a sesiza instanța constituțională în vederea soluționării unui asemenea conflict?

Titularii dreptului de a sesiza Curtea, în temeiul art.146 lit.e) din Constituție, sunt: Președintele României, unul din președinții celor două Camere, Primul-ministru, președintele Consiliului Superior al Magistraturii, așadar autoritățile publice plasate la „vârful” celor trei puteri ale statului.

¹¹⁴ Decizia nr.1525/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.818 din 7 decembrie 2010.

¹¹⁵ Decizia nr.97/2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.169 din 5 martie 2008.

¹¹⁶ Decizia nr.53/2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.144 din 17 februarie 2005.

¹¹⁷ Decizia nr.435/2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.576 din 4 iulie 2006.

¹¹⁸ Decizia nr.901/2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.503 din 21 iulie 2009.

¹¹⁹ Idem.

Implicarea autorului sesizării în conflictul ce face obiectul cererii nu este o condiție de admisibilitate a acesteia, în acest sens Curtea reținând că dispoziția constituțională de referință nu distinge după cum autoritățile autori ai sesizării sunt sau nu părți în conflictul cu care a fost sesizată Curtea.¹²⁰

6. Care este procedura de soluționare a unui astfel de conflict?

Procedura de soluționare este prevăzută de dispozițiile art.34-36 din Legea nr.47/1992. Astfel, ca orice sesizare adresată Curții, și cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională trebuie formulată în scris și trebuie motivată. În acest caz, legiuitorul a prevăzut în mod expres ce trebuie să cuprindă cererea de soluționare a conflictului, respectiv: menționarea autorităților publice aflate în conflict, a textelor legale asupra cărora poartă conflictul, prezentarea poziției părților și opinia autorului cererii [art.34 alin.(2) din Legea nr.47/1992].

Primind cererea, președintele Curții Constituționale trebuie să o comunice părților aflate în conflict, solicitându-le să își exprime, în scris, în termenul stabilit, punctul de vedere asupra conținutului conflictului și a eventualelor căi de soluționare a acestuia, și desemnează, ca în cazul tuturor celorlalte sesizări adresate Curții, judecătorul-raportor, precum și magistratul-asistent care va participa la întocmirea raportului.

La data primirii ultimului punct de vedere, dar nu mai târziu de 20 de zile de la primirea cererii, președintele Curții Constituționale stabilește termenul pentru ședința de judecată și citează părțile implicate în conflict, dezbaterile având loc în condiții de contradictorialitate. Formularea punctelor de vedere de către părțile aflate în conflict nu este obligatorie, dezbaterile urmând să aibă loc la data stabilită de președintele Curții Constituționale, chiar dacă vreuna dintre autoritățile publice implicate nu respectă termenul stabilit pentru prezentarea punctului de vedere, sau nu se prezintă, legal citată fiind.

Dezbaterile are loc în Plenul Curții (condiția de cvorum fiind de două treimi din numărul judecătorilor Curții, așadar 6 judecători prezenți), pe baza raportului prezentat de judecătorul-raportor, a cererii de sesizare, a punctelor de vedere prezentate, a probelor administrate și a susținerilor părților.

Deliberarea se face în secret și la ea vor fi prezenți numai judecătorii care au participat la dezbateri. Magistratul-asistent care a pregătit dezbaterile și a participat la ele poate fi consultat. Judecătorul-raportor votează primul, cel mai tânăr judecător, al doilea, apoi ceilalți judecători și, la sfârșit, președintele Curții Constituționale. În situația în care un judecător cere să se întrerupă deliberarea pentru o mai bună studiere a problemelor ce formează obiectul dezbaterii și președintele Curții Constituționale sau cel puțin o treime din numărul judecătorilor Plenului consideră cererea justificată, se va amâna pronunțarea pentru o altă dată, ținându-se seama de urgența cauzei. De

¹²⁰ Decizia nr.838/2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr.461 din 3 iulie 2009.

asemenea, dacă în cursul deliberării se constată necesitatea lămuririi suplimentare a unor aspecte, președintele Curții Constituționale poate dispune redeschiderea dezbaterilor, luând măsurile procesuale necesare.

Curtea se pronunță printr-o decizie adoptată cu votul majorității judecătorilor, rezultatul deliberării fiind înscris într-o minută, care se semnează de judecătorii care au participat la ședință și de magistratul-asistent. Decizia prin care se soluționează conflictul juridic de natură constituțională este definitivă, general obligatorie, și se comunică autorului sesizării, precum și părților aflate în conflict, înainte de publicarea acesteia în Monitorul Oficial al României, Partea I.

7. Ce soluții pronunță instanța de contencios constituțional? Exemplificați.

În practica sa, Curtea Constituțională a pronunțat următoarele tipuri de soluții:

- constatarea existenței unui conflict între 2 sau mai multe autorități și soluționarea lui constând în indicarea conduitei de urmat;
- constatarea existenței unui conflict și constatarea stingerii acestuia prin adoptarea unei atitudini conforme cu Constituția;
- constatarea inexistenței unui conflict juridic de natură constituțională;
- constatarea lipsei de competență a Curții în examinarea anumitor acte ale autorităților publice;
- constatarea inadmisibilității unei cereri de soluționare a conflictului dintre „puterile” statului.

A. Soluția de constatare a existenței unui conflict între 2 sau mai multe autorități și soluționarea lui constând în indicarea conduitei de urmat.

Prin Decizia nr.98 din 7 februarie 2008¹²¹ Curtea Constituțională **a constatat existența unui conflict juridic de natură constituțională** între Guvern și Președintele României, în legătură cu numirea unei persoane în funcția de ministru al justiției. Curtea a arătat în dispozitiv că în exercitarea atribuțiilor prevăzute de art.85 alin.(2) din Constituție, Președintele României poate refuza, o singură dată, motivat, propunerea primului-ministru de numire a unei persoane în funcția vacantă de ministru. Primul-ministru este obligat să propună o altă persoană.

Prin Decizia nr.270 din 10 martie 2008¹²² Curtea **a constatat existența unui conflict juridic de natură constituțională** între Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de o parte, și Parlament - Camera Deputaților și Senat -, pe de altă parte, în legătură cu procedura de urmat în cazul cererilor referitoare la urmărirea penală a membrilor și foștilor membri ai Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor și care, la data sesizării, au și calitatea de deputat sau de senator. **Curtea a arătat procedura ce trebuie urmată pentru a pune capăt**

¹²¹ http://www.ccr.ro/decisions/pdf/en/2008/D098_08.pdf

¹²² http://www.ccr.ro/decisions/pdf/en/2008/D0270_08.pdf

conflictului juridic. Astfel, în aplicarea dispozițiilor art.109 alin.(2) teza întâi din Constituție, Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție va sesiza Camera Deputaților sau Senatul, după caz, pentru a cere urmărirea penală a membrilor și a foștilor membri ai Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor și care, la data sesizării, au și calitatea de deputat sau de senator. Totodată, în aplicarea dispozițiilor art.109 alin.(2) teza întâi din Constituție, Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție va sesiza Președintele României pentru a cere urmărirea penală a membrilor Guvernului și a foștilor membri ai Guvernului, care, la data sesizării, nu au și calitatea de deputat sau de senator.

Prin Decizia nr.1222 din 12 noiembrie 2008¹²³ Curtea Constituțională **a constatat existența unui conflict juridic de natură constituțională** între Președintele României, pe de o parte, și puterea judecătorească, reprezentată de Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte produs în condițiile neluării în considerare de către Înalta Curte de Casație și Justiție a Deciziei Curții Constituționale nr.384 din 4 mai 2006 [prin care se declarase neconstituțional un text de lege ce prevedea într-o formă imperativă avansarea în grad a coloneilor și comandorilor, obligând în acest fel Președintele României să acorde gradele respective, fără a-i da posibilitatea de a aprecia dacă acordă sau nu aceste grade] precum și a dispozițiilor legale în vigoare. Totodată, Curtea Constituțională a constatat că Decizia nr.2.289 din 2 mai 2007 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția de contencios administrativ și fiscal [prin care Președintele era obligat să emită un decret pentru avansarea în grad a reclamantului, deși Curtea Constituțională statuase în sens contrar] nu este opozabilă Președintelui României, care nici nu fusese parte în proces. Curtea Constituțională a statuat că potrivit art.94 lit.b) din Constituție, acordarea gradului de general reprezintă o atribuție exclusivă a Președintelui României.

Prin Decizia nr.838 din 27 mai 2009 **Curtea a constatat existența unui conflict juridic de natură constituțională** între autoritatea judecătorească, pe de o parte, și Parlamentul României și Guvernul României, pe de altă parte [în condițiile în care prin două recursuri în interesul legii Înalta Curte de Casație și Justiție nu s-a limitat la a clarifica înțelesul unor norme juridice sau a câmpului lor de aplicare, ci, invocând vicii de tehnică legislativă sau vicii de neconstituționalitate, a repus în vigoare norme care își încetaseră aplicarea, fiind abrogate prin acte normative ale autorității legiuitoare, operație juridică nu putea fi realizată decât de autoritatea legiuitoare]. Curtea Constituțională **a trasat conduita de urmat** pentru a nu se mai ivi un alt conflict juridic de natură constituțională, reținând în dispozitivul deciziei că în exercitarea atribuției prevăzute de art.126 alin.(3) din Constituție, Înalta Curte de Casație și Justiție are obligația de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, cu respectarea principiului fundamental al separației și echilibrului puterilor, consacrat de art.1 alin.(4) din Constituția României. Înalta Curte de Casație și Justiție nu are competența constituțională să instituie, să

¹²³ http://www.ccr.ro/decisions/pdf/en/2008/D1222_08.pdf

modifice sau să abroge norme juridice cu putere de lege ori să efectueze controlul de constituționalitate al acestora.

Prin Decizia nr.1431 din 3 noiembrie 2010 Curtea a constatat că angajarea răspunderii de către Guvern în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în temeiul art.114 alin.(1) din Constituție, asupra proiectului Legii educației naționale este neconstituțională și **a declanșat un conflict juridic de natură constituțională** între Guvern și Parlament, întrucât proiectul de lege se află în proces de legiferare la Senat, în calitate de Cameră decizională.

Prin Decizia nr.1525 din 24 noiembrie 2010 Curtea Constituțională a constatat că **există un conflict juridic de natură constituțională** între Guvern și Parlament, generat de refuzul Parlamentului de a dezbate moțiunea de cenzură depusă de opoziția parlamentară, dezbateri care, odată declanșată, ținând seama de prevederile Constituției, nu poate fi oprită.

B. Soluția de constatare a existenței unui conflict și de stingere a acestuia, pe parcursul soluționării de către Curtea Constituțională, prin adoptarea unei atitudini conforme cu Constituția.

Prin Decizia nr.356 din 5 aprilie 2007¹²⁴ Curtea a constatat că refuzul Președintelui României de a numi un membru al Guvernului la propunerea primului-ministru **a declanșat un conflict juridic de natură constituțională, care a încetat să mai subziste** datorită emiterii Decretelor Prezidențiale de numire, pe parcursul soluționării conflictului, înainte de pronunțarea instanței constituționale.

C. Soluția de constatare a inexistenței unui conflict juridic de natură constituțională

Această soluție s-a conturat în jurisprudența Curții Constituționale care prin Deciziile nr.53 din 28 ianuarie 2005 și nr.435 din 26 mai 2006 a constatat că declarațiile Președintelui României (în prima decizie) și ale acestuia și primului-ministru (în cea de-a doua) [privind funcționarea unui partid politic și convocarea de alegeri anticipate, precum și cu privire la „ineficiența” justiției] **nu au dat naștere unui conflict juridic de natură constituțională între autoritățile publice**. Curtea a statuat, în esență, că părerile sau propunerile privind modul cum acționează ori ar trebui să acționeze o anumită autoritate publică sau structurile acesteia, chiar critice fiind, nu declanșează blocaje instituționale, dacă nu sunt urmate de acțiuni sau inacțiuni de natură să împiedice îndeplinirea atribuțiilor constituționale ale acelor autorități publice. Asemenea păreri ori propuneri rămân în cadrul limitelor libertății de exprimare a opiniilor politice, cu îngrădirile prevăzute de art.30 alin. (6) și (7) din Constituție.

¹²⁴ http://www.ccr.ro/decisions/pdf/en/2007/D356_07.pdf

Prin Decizia nr.97 din 28 ianuarie 2005 Curtea a arătat că neîndeplinirea de către Guvern a unei obligații legale în cadrul unei proceduri de legiferare, și anume neîndeplinirea obligației de a solicita avizul Consiliului Suprem de Apărare Țării în legătură cu adoptarea unor hotărâri, necondiționate ca existență de obținerea vreunui aviz, nu a afectat procesul legislativ, prin crearea unui blocaj instituțional, prin urmare Curtea **a constatat că nu există un conflict juridic de natură constituțională între Consiliul Suprem de Apărare a Țării și Guvern** în legătură cu reglementările adoptate de Guvern menționate în sesizare.

Prin Decizia nr.901 din 17 iunie 2009 Curtea Constituțională a constatat, procedând la o analiză de fond, că aspectele sesizate de Consiliul Superior al Magistraturii [subfinanțarea cronică a sistemului judiciar, nepreluarea gestionării bugetelor instanțelor judecătorești de către Înalta Curte de Casație și Justiție și ignorarea Consiliului Superior al Magistraturii de către Guvern în procesul de adoptare a actelor normative bugetare ce privesc sistemul justiției; misiunea Guvernului de a solicita avizul Consiliului Superior al Magistraturii asupra proiectelor de acte normative ce privesc activitatea autorității judecătorești; desfășurarea unor activități de control de către Ministerul Justiției și Libertăților Cetățenești la unele instanțe judecătorești, vizând și aspecte a căror verificare este de competență exclusivă a Consiliului Superior al Magistraturii] **nu întrunesc elementele unui conflict juridic de natură constituțională** în sensul art.146 lit.e) din Constituție.

D. Soluția de constatare a lipsei de competență a Curții în examinarea unui act al puterii legislative

Prin Decizia nr.872 din 9 octombrie 2007 Curtea a decis că examinarea problemelor menționate în cererea formulată de președintele Camerei Deputaților pentru „verificarea” Hotărârii Camerei Deputaților referitoare la raportul Subcomisiei de anchetă parlamentară privind cercetarea legalității retrocedării Castelului Bran și a procedurii de scoatere la vânzare a acestuia nu intră în competența Curții Constituționale.

E. Soluția de constatare a inadmisibilității unei cereri de soluționare a conflictului dintre „puterile”statului

Prin Decizia nr.988 din 1 octombrie 2008 Curtea a constatat că cererea primului-ministru privind existența unui conflict juridic de natură constituțională între puterea legiuitoare și cea executivă, pe de o parte, și puterea judecătorească, pe de altă parte, este inadmisibilă. Curtea a reținut că autoritățile publice care ar putea fi implicate într-un conflict juridic de natură constituțională sunt numai cele cuprinse în titlul III din Constituție or, potrivit cererii formulate, părțile implicate în conflict sunt „puterea legislativă și cea executivă, pe de o parte, și puterea judecătorească, pe de altă parte”, iar nu vreuna dintre autoritățile publice menționate. Curtea a statuat că statul își exercită puterea prin cele trei funcții - funcția legislativă, funcția executivă și funcția judecătorească care sunt aduse la îndeplinire de autoritățile arătate anterior.

8. Modalități de îndeplinire a deciziei instanței constituționale: conduita autorităților publice vizate după soluționarea conflictului. Exemplificați.

În toate cazurile, autoritățile publice implicate în conflict s-au conformat celor statuate de Curte, în considerarea caracterului general-obligatoriu al deciziilor pe care acestea le pronunță, potrivit art.147alin.(4) din Constituție.

Astfel, de exemplu, după pronunțarea Deciziei nr.98 din 7 februarie 2008 primul-ministru s-a conformat obligației de a propune o altă persoană în funcția de ministru al justiției iar președintele României nu a mai refuzat propunerea acestuia.

Totodată, după pronunțarea Deciziei nr.270 din 10 martie 2008 Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a urmat procedura indicată de Curte prin dispozitivul deciziei referitoare la procedura de urmat în cazul cererilor privind urmărirea penală a membrilor și foștilor membri ai Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor și care, la data sesizării, au și calitatea de deputat sau de senator.

Ca urmare a pronunțării Deciziei nr.838 din 27 mai 2009, Înalta Curte de Casație și Justiție s-a conformat celor statuate de Curtea Constituțională soluționând pe 21 septembrie 2009 un recurs în interesul legii în care a statuat că „în lipsa unei cuantificări legale nu se pot acorda pe calea judecătorească drepturile salariale constând în suplimentul postului și suplimentul corespunzător treptei de salarizare [27].”.

III. EXECUTAREA DECIZIILOR CURȚII CONSTITUȚIONALE

Valentin Zoltán PUSKÁS, judecător
Károly BENKE, magistrat-asistent șef

1. Deciziile Curții Constituționale:

a) sunt definitive;

În acord cu prevederile 147 alin.(4) din Constituție, deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, și, de la data publicării, produc efecte general obligatorii și numai pentru viitor.

Deciziile Curții sunt definitive nici o altă autoritate publică neputând reforma decizia în cauză nici direct, nici indirect.

b) pot fi recurate, situație în care se vor arăta titularii dreptului, termenele și procedura;

Deciziile Curții Constituționale nu pot fi recurate, ele fiind definitive.

Între anii 1992 - 1997, Curtea Constituțională judeca excepțiile de neconstituționalitate în complete de 3 judecători, iar recursul formulat împotriva deciziei pronunțate era judecat de completul de 5 judecători (a se vedea, în acest sens, fostele prevederi ale art.24 și art.25 din Legea nr.47/1992, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.101 din 22 mai 1992). Însă, odată cu anul 1997, prin adoptarea Legii nr.138 din 24 iulie 1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.170 din 25 iulie 1997, Curtea judecă numai în Plen, iar deciziile Plenului Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi recurate în nici un mod.

c) produc efecte *erga omnes* ;

Deciziile Curții Constituționale prin care sunt constatate ca fiind neconstituționale prevederile unei legi sau chiar legea în ansamblul său produc efecte *erga omnes*. În acest sens, Curtea prin Decizia nr.847 din 8 iulie 2008¹²⁵ a statuat, în mod expres, că „*Decizia de constatare a neconstituționalității face parte din ordinea juridică normativă, prin efectul acesteia prevederea neconstituțională încetându-și aplicarea pentru viitor*”.

Totodată, datorită autorității absolute a lucrului judecat de care se bucură o decizie prin care a fost constată neconstituționalitatea unei legi sau a unei dispoziții din aceasta, Curtea Constituțională nu mai poate reveni asupra neconstituționalității deja

¹²⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.605 din 14 august 2008.

constatate. Mai mult, dispozițiile legale constatate a fi neconstituționale nu mai pot face obiectul unor noi excepții de neconstituționalitate [a se vedea, în acest sens, art.29 alin.(3) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale¹²⁶].

Prin Decizia nr.414 din 14 aprilie 2010¹²⁷ sau Decizia nr. 415 din 14 aprilie 2010¹²⁸, Curtea a reținut că „*potrivit Deciziei Plenului Curții Constituționale nr.1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta. Astfel, Curtea reține că atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii, potrivit dispozițiilor art.147 alin.(4) din Constituție, și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept. În consecință, [...], atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează să respecte cele stabilite de Curtea Constituțională în considerentele și dispozitivul prezentei decizii*”.

Astfel, se observă că la mai mult de 15 ani de la Decizia Plenului Curții Constituționale nr.1 din 17 ianuarie 1995 privind obligativitatea deciziilor pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate¹²⁹, Curtea și-a reluat această jurisprudență în sensul obligativității considerentelor deciziilor sale. Prin aceeași decizie menționată, Curtea a mai arătat că „*dacă prin decizie se constată neconstituționalitatea, ea produce efecte erga omnes, adică are un efect obligatoriu general, care vizează toate autoritățile publice, cetățenii și persoanele juridice de drept privat. Datorită acestui fapt o parte deloc neglijabilă a doctrinei constituționale asimilează aceste decizii cu actele având forța legii*”.¹³⁰

Însă, în funcție de natura atribuțiilor Curții Constituționale, efectele *erga omnes* ale deciziei de constatare a neconstituționalității se obiectivează în mod diferit.

În cadrul controlului *a priori* de constituționalitate, efectele *erga omnes* vizează subiectele de drept implicate în procedura de legiferare și de promulgare a legii, în timp ce dispozițiile legale constatate ca fiind neconstituționale în cadrul controlului *a posteriori* pe cale de excepție nu mai pot fi aplicate de nici o instanță judecătorească în nici o cauză și de nici o altă autoritate publică de la data publicării în Monitorul Oficial a deciziei Curții Constituționale.

Trebuie amintit faptul că, în cadrul controlului *a priori* de constituționalitate prevăzut de art.146 lit.a) din Constituție, efectele menționate ale deciziei, intervenind față de

¹²⁶ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.807 din 3 decembrie 2010.

¹²⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.291 din 4 mai 2010.

¹²⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.294 din 5 mai 2010.

¹²⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.16 din 26 ianuarie 1995.

¹³⁰ A se vedea, în același sens, Decizia nr.1018 din 19 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.511 din 22 iulie 2010, sau Decizia nr.1106 din 22 septembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.672 din 4 octombrie 2010.

acele subiecte de drept care sunt implicate în procedura de legiferare și cea a promulgării, sunt opozabile tuturor subiectelor care au un interes în această etapă. Ceea ce este de subliniat este faptul că anterior revizuirii Constituției, efectele deciziilor Curții Constituționale de constatare a neconstituționalității emise pe calea controlului *a priori* de constituționalitate puteau fi înfrânte dacă Parlamentul adopta legea în cauză în aceeași formă cu o majoritate calificată. În acest sens, fostul art.145 alin.(1) teza finală din Constituție prevedea că „*Dacă legea este adoptată în aceeași formă, cu o majoritate de cel puțin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere, obiecția de neconstituționalitate este înlăturată, iar promulgarea devine obligatorie*”. Ulterior revizuirii Constituției, soluția legislativă aleasă de către constituentul derivat a fost aceea de a întări rolul și poziția Curții Constituționale, eliminând posibilitatea acordată Parlamentului de a nu lua în considerare o decizie de constatare a neconstituționalității unei legi. Astfel, actualul art.147 alin.(2) din Constituție prevede că „*în cazurile de neconstituționalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curții*”. S-a instituit astfel o obligație în sarcina Parlamentului de a pune de acord legea constatată neconstituțională cu decizia Curții.

În privința controlului *a posteriori* de constituționalitate, se observă că efectul *erga omnes* al deciziilor de constatare a neconstituționalității previne posibilitatea ca instanța constituțională să fie sesizată în mod repetitiv cu aceeași excepție de neconstituționalitate și eventual să o și admită. De altfel, art.29 alin.(3) din Legea nr.47/1992 prevede că „*Nu pot face obiectul excepției prevederile constatate ca fiind neconstituționale printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale*”. Această prevedere legală este o expresie a caracterului *erga omnes* al deciziilor de constatare a neconstituționalității, consacrand, indirect, ideea că decizia Curții este aplicabilă nu numai în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate care a fost inițial admisă, dar în toate cazurile în care se ridică aceeași problemă.

Curtea, prin Decizia nr.169 din 2 noiembrie 1999¹³¹, a statuat că deciziile de constatare a neconstituționalității „pronunțate în cadrul soluționării excepțiilor de neconstituționalitate nu produc doar efecte relative, *inter partes*, în cadrul procesului în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate, ci produc efecte absolute, *erga omnes*. [...] De altminteri, Curtea Constituțională reține că, indiferent de orice argumente care, într-un fel sau altul, ar tinde la concluzia că deciziile Curții Constituționale, pronunțate în cadrul soluționării excepțiilor de neconstituționalitate, nu ar produce efecte *erga omnes* fac abstracție de imposibilitatea ca o prevedere legală a cărei neconstituționalitate a fost stabilită - în mod definitiv, pe căile și de către autoritatea prevăzute de Constituție - să se mai aplice încă”.

Prin aceeași decizie, Curtea a mai statuat: „Caracterul obligatoriu *erga omnes* al deciziilor Curții Constituționale, prin care se constată neconstituționalitatea unei legi sau a unei ordonanțe, implică existența răspunderii juridice în cazul nerespectării

¹³¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.151 din 12 aprilie 2000.

acestor decizii. Sub acest aspect există echivalență cu situația în care nu este respectată o lege adoptată de Parlament ori o ordonanță emisă de Guvern. Sau, în termeni mai generali, este vorba despre problema identificării răspunderii juridice atunci când una dintre autoritățile statului refuză să pună în aplicare măsurile stabilite, în limitele competențelor atribuite prin Constituție, de către o altă autoritate a statului”. „Aceste decizii produc efecte *erga omnes*, ele fiind obligatorii pentru toate persoanele și autoritățile publice, inclusiv pentru instanțele judecătorești (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.52 din 19 martie 1998¹³²).

Efectele constatării neconstituționalității unor prevederi ale tratatelor și acordurile internaționale sau a acestora în ansamblu, în cadrul circumscris de art.146 lit.b) din Constituție, vizează numai procesul legislativ, în sensul că Parlamentul fie nu are legitimitatea constituțională să mai ratifice acordul sau tratatul în cauză, fie să le ratifice cu formularea de rezerve, după caz. Nu în ultimul rând, menționăm cazul deciziilor prin care se constată neconstituționalitatea regulamentelor Parlamentului sau a unor dispoziții din acestea, și anume că destinatarii acestora, parlamentarii, au obligația constituțională de a le respecta și pune în aplicare întocmai.

În fine, prin Legea nr.177/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Codului de procedură civilă și a Codului de procedură penală al României¹³³, a fost introdusă atribuțiunea Curții Constituționale de a controla constituționalitatea hotărârilor plenului Camerei Deputaților, a hotărârilor plenului Senatului și a hotărârilor plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului, iar efectele constatării neconstituționalității unei astfel de hotărâri sunt de asemenea *erga omnes*, decizia Curții urmând a fi respectată și pusă în totalitate în aplicare de către autoritățile publice implicate atât în adoptarea hotărârii, cât și cele destinate ale hotărârii neconstituționale. Exemplificativ, în acest sens, menționăm Deciziile nr.53 și 54 din 25 ianuarie 2011¹³⁴, prin care Curtea, constatând neconstituționalitatea Hotărârilor Plenului Senatului nr.43 din 22 decembrie 2010 privind validarea magistraților aleși ca membri ai Consiliului Superior al Magistraturii și nr.31 din 15 decembrie 2010 privind alegerea celor doi reprezentanți ai societății civile în Consiliul Superior al Magistraturii, a obligat indirect Senatul să adopte o hotărâre de validare constituțională, dar a și prevenit posibilitatea ca instituția Consiliului Superior al Magistraturii să funcționeze în mod neconstituțional. Nu în ultimul rând, în acest complex de efecte a fost implicat și Guvernul, care pentru a asigura funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii în mod tranzitoriu până la repetarea unor alegeri la nivelul adunărilor judecătorești, a fost nevoit să adopte Ordonanța de urgență nr.16/2011 privind unele măsuri temporare pentru continuarea activității Consiliului Superior al Magistraturii¹³⁵

¹³² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.171 din 5 mai 1998.

¹³³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.672 din 4 octombrie 2010.

¹³⁴ Publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.90 din 3 februarie 2011.

¹³⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.141 din 24 februarie 2011.

d) produc efecte *inter partes litigantes*.

Deciziile Curții Constituționale prin care sunt respinse sesizările de neconstituționalitate mențin prezumția de constituționalitate a actului normativ supus controlului său și produc efecte *inter partes litigantes*. Deciziile de constatare a constituționalității presupun o autoritate relativă a lucrului judecat în sensul că permit Curții Constituționale să își reconsidere jurisprudența și, în final, să constate neconstituționalitatea textului legal în cauză. De asemenea, aceste decizii permit subiectelor de drept îndrituite să critice din nou constituționalitatea textelor legale care au fost constatate anterior ca fiind constituționale. Astfel, nu este blocat dreptul acestora de a mai apela la instanța constituțională, iar aceasta din urmă dispune, în acest fel, de un mecanism flexibil pentru exercitarea controlului de constituționalitate.

Însă, în cadrul aceluiași litigiu părțile nu vor putea ridica din nou aceeași excepție de neconstituționalitate și cu aceeași motivare. Pentru ca în același cadrul procesual părțile să poată din nou ridica aceeași excepție de neconstituționalitate, ele trebuie să o motiveze apelând la alte texte constituționale decât cele folosite în critica lor inițială. În caz contrar, s-ar ajunge la infirmarea autorității lucrului judecat de care se bucură deciziile Curții Constituționale. Ca și jurisprudență, menționăm, spre exemplu, Decizia nr.81 din 8 martie 2001¹³⁶, prin care Curtea a stabilit că „*partea care a invocat excepția nu o mai poate reitera [în cadrul aceluiași proces – sn], întrucât prima hotărâre intră în puterea lucrului judecat și în consecință excepția [ridicată ulterior – sn] este inadmisibilă*”, precum și Decizia nr.832 din 16 noiembrie 2006¹³⁷, prin care Curtea a stabilit că o decizie prin care se constată constituționalitatea unui text de lege are autoritate de lucru judecat, atunci când obiectul, cauza și părțile sunt aceleași atât în ce privește cauza anterior soluționată, cât și cauza ce a urmat acesteia.

Prin Decizia nr.169 din 2 noiembrie 1999, *precitată*, Curtea a arătat că „*aceleași părți și pentru aceleași motive nu pot reitera excepția de neconstituționalitate, întrucât s-ar încălca autoritatea lucrului judecat*. Dar într-un alt proces excepția poate fi reiterată, dându-se astfel posibilitatea reanalizării de către Curtea Constituțională a aceleiași probleme de neconstituționalitate, ca urmare a invocării unor temeuri noi ori a intervenirii altor elemente noi, care să determine modificarea jurisprudenței Curții”.

O atare limitare, desigur, nu se mai aplică atunci când este ridicată o excepție de neconstituționalitate identică și cu aceeași motivare într-un alt cadru procesual. Explicația unei asemenea situații constă în faptul că aceeași critică de neconstituționalitate poate duce la admiterea sesizării de neconstituționalitate dacă circumstanțele de fapt și de drept ale cauzei demonstrează existența unor elemente de noutate față de situația inițială când Curtea a constatat constituționalitatea respectivelor dispoziții legale.

¹³⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.176 din 6 aprilie 2001.

¹³⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.32 din 17 ianuarie 2007.

Efectele *inter partes* ale deciziilor de respingere a sesizărilor de neconstituționalitate previn încremenirea dreptului și permit evoluția jurisprudenței Curții Constituționale. Exemplificativ, menționăm Deciziile nr.39 și 40 din 29 ianuarie 2004¹³⁸, prin care Curtea a revenit asupra jurisprudenței sale cu privire la o soluție legislativă ce consacră posibilitatea formulării unei contestații la executare de depunerea unei cauțiuni egale cu 20% din valoarea activului bancar supus valorificării. Totodată, prin Decizia nr.349 din 19 decembrie 2001¹³⁹, Curtea Constituțională și-a modificat jurisprudența¹⁴⁰ în materia acțiunii în tăgăda paternității în sensul permiterii atât a mamei, cât și a copilului să exercite această acțiune, elementul de drept de nouitate fiind adus de pronunțarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza *Kroon și alții împotriva Olandei, 1994*.

2. De la publicarea deciziei în Monitorul/Jurnalul Oficial, textul de lege declarat neconstituțional:

a) se abrogă;

Potrivit art.58 alin.(1) și art.64 alin.(1) din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative¹⁴¹, abrogarea este un „eveniment legislativ”, iar „prevederile cuprinse într-un act normativ, contrare unei noi reglementări de același nivel sau de nivel superior, trebuie abrogate”. Totodată, „abrogarea poate fi dispusă, de regulă, printr-o dispoziție distinctă în finalul unui act normativ care reglementează o anumită problemă, dacă aceasta afectează dispoziții normative anterioare, conexe cu ultima reglementare” [art.65 alin.(1) din aceeași lege].

Aceste dispoziții nu se aplică în raport cu neconstituționalitatea constatată de Curtea Constituțională; în acest sens, Curtea, prin Decizia nr.414 din 14 aprilie 2010, *precitată*, a statuat, în mod expres, că pierderea legitimității constituționale a unui act normativ constituie o „sanțiune diferită și mult mai gravă decât o simplă abrogare a unui text normativ”.

b) se suspendă, până la punerea de acord a actului/textului declarat neconstituțional cu prevederile legii fundamentale;

În cadrul controlului *a posteriori* de constituționalitate, potrivit art.147 alin.(1) din Constituție, dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, sunt suspendate de drept pe un termen de 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale sau până la punerea de acord a prevederilor neconstituționale cu dispozițiile Constituției în cadrul acestui termen, după caz.

¹³⁸ Publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.217 din 12 martie 2004, respectiv nr.229 din 16 martie 2004.

¹³⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.240 din 10 aprilie 2002.

¹⁴⁰ A se vedea, Decizia nr.78 din 13 septembrie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.294 din 20 decembrie 1995.

¹⁴¹ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.260 din 21 aprilie 2010.

Astfel, în funcție de comportamentul legiuitorului fie el original, fie delegat, suspendarea de drept a dispozițiilor neconstituționale durează fie 45 de zile dacă în acest termen Parlamentul sau Guvernul nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției, fie până la intervenția Parlamentului sau Guvernului, dacă în termenul de 45 de zile aceste autorități pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției.

Curtea, prin Decizia nr.415 din 14 aprilie 2010, *precitată*, a statuat că „dispozițiile art.147 alin.(1) din Constituție disting - cu privire la obligația de a pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției - între competența Parlamentului, pentru dispozițiile din legi, pe de-o parte, și cea a Guvernului, pentru dispozițiile din ordonanțe ale acestuia, pe de altă parte.

Ca atare, pe o perioadă de 45 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a prezentei decizii, Guvernul nu poate adopta o ordonanță de urgență pentru a pune de acord prevederile Legii nr. 144/2007 constatate ca fiind neconstituționale cu dispozițiile Constituției, dar poate iniția un proiect de lege în acord cu cele stabilite prin prezenta decizie”.

În consecință, în urma declarării ca neconstituționale a unei legi incumbă obligația corelativă a Parlamentului, și nu a Guvernului, de a pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. În schimb, în cazul declarării ca neconstituționale a unei ordonanțe, Guvernul este cel competent să pună acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției

c) se suspendă, până când legiuitorul invalidează decizia instanței constituționale;

Legiuitorul nu poate invalida în nici un fel decizia Curții Constituționale. Anterior revizuirii constituționale din anul 2003, legiuitorul avea totuși posibilitatea, astfel cum am arătat mai sus, de a înfrânge o decizie de constatare a neconstituționalității pronunțată într-un control *a priori* de constituționalitate. Astfel, fostul art.145 alin.(1) din Constituție prevedea că „*Dacă legea este adoptată în aceeași formă, cu o majoritate de cel puțin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere, obiecția de neconstituționalitate este înlăturată, iar promulgarea devine obligatorie*”, iar, în prelungirea textului constituțional fostul art.23 alin.(1) din Legea nr.47/1992 prevedea, în mod expres, că nu puteau fi contestate pe calea excepției de neconstituționalitate dispozițiile legale adoptate potrivit art.145 alin.(1) din Constituție.

d) alte situații.

Nu este cazul.

3. Odată ce curtea constituțională a pronunțat o decizie de neconstituționalitate, în ce mod este aceasta obligatorie pentru instanța de fond și pentru celelalte instanțe judiciare?

Astfel cum s-a arătat, decizia prin care se constată neconstituționalitatea unui act normativ este general obligatorie pentru toate autoritățile publice, deci și pentru instanțele judecătorești.

În privința instanțelor judecătorești, menționăm că, recent, prin Legea nr.177/2010, a fost eliminată măsura suspendării de drept a cauzei atunci când instanța judecătorească sesiza Curtea Constituțională cu o excepție de neconstituționalitate. Pentru a se evita efectele nedorite ale eliminării suspendării de drept, legiuitorul a introdus noi garanții procedurale specifice în ideea protejării drepturilor subiective ale părților aflate în proces. Mai precis, este vorba de introducerea, în materie civilă, a punctului 10 la art.322 din Codul de procedură civilă, potrivit căruia, „Revizuirea unei hotărâri rămase definitive în instanța de apel sau prin neapelare, precum și a unei hotărâri dată de o instanță de recurs atunci când evocă fondul, se poate cere în următoarele cazuri: [...]10. dacă, după ce hotărârea a devenit definitivă, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra excepției invocate în acea cauză, declarând neconstituțională legea, ordonanța ori o dispoziție dintr-o lege sau dintr-o ordonanță care a făcut obiectul acelei excepții ori alte dispoziții din actul atacat, care, în mod necesar și evident, nu pot fi disociate de prevederile menționate în sesizare”.

De asemenea, a fost introdus art.408² în Codul de procedură penală, potrivit căruia „Hotărârile definitive pronunțate în cauzele în care Curtea Constituțională a admis o excepție de neconstituționalitate pot fi supuse revizuirii, dacă soluția pronunțată în cauză s-a întemeiat pe dispoziția legală declarată neconstituțională sau pe alte dispoziții din actul atacat care, în mod necesar și evident, nu pot fi disociate de prevederile menționate în sesizare”.

Astfel, prin introducerea revizuirii, decizia Curții Constituționale de constatare a neconstituționalității este obligatorie pentru instanța de revizuire, însă, de reținut este faptul că revizuirea se poate cere doar în privința hotărârii care a fost pronunțată în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate. În alte cauze, în care, de asemenea, a fost aplicată legea declarată neconstituțională de către instanțele judecătorești, revizuirea nu este admisibilă.

Desigur, dacă instanța judecătorească în fața căreia s-a ridicat excepția de neconstituționalitate nu a soluționat cauza până la pronunțarea deciziei Curții Constituționale de admitere a excepției de neconstituționalitate, în soluționarea cauzei va trebui să țină cont în mod obligatoriu de decizia Curții.

Ceea ce este interesant de observat este faptul că nu întotdeauna decizia de constatare a neconstituționalității stabilește în considerentele sale efectele specifice de drept substanțial care derivă din neconstituționalitatea actului normativ în cauză. Dincolo de

efectele general obligatorii ale deciziei și de suspendarea de drept, respectiv încetarea efectelor actului normativ neconstituțional în condițiile art.147 alin.(1) din Constituție, sunt situații în care deciziile Curții produc efecte specifice în procesul de aplicare și interpretare a legii. În măsurile în care aceste efecte nu sunt precizate în textul deciziei Curții, rămâne în sarcina instanțelor judecătorești deslușirea acestora și aplicarea lor la speța dedusă judecării.

Ca și jurisprudență relevantă, menționăm Decizia nr.783 din 12 mai 2009¹⁴², prin care Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea abrogării art.385⁹ alin.1 pct.17¹ din Codul de procedură penală realizată prin art.I pct.185 din Legea nr.356/2006, iar cu privire la efectele unei atari decizii a făcut trimitere la jurisprudența sa, potrivit căreia prevederile legale care au format obiectul abrogării continuă să producă efecte în condițiile art.147 alin.(1) din Constituție. Din trimiterea efectuată, se deduce că instanța constituțională, referindu-se la jurisprudența sa, a considerat că efectul deciziei sale constă în faptul că dispozițiile art.385⁹ alin.1 pct.17¹ din Codul de procedură penală „*continuă să producă efecte*”. În lipsa acestei orientări jurisprudențiale a Curții Constituționale, decizia sa putea fi lipsită de efecte, întrucât Parlamentul sau Guvernul nu au intervenit pentru punerea de acord a legii cu decizia Curții Constituționale. Prin urmare, constatăm că acesta este efectul specific de drept constituțional al deciziei.

Cu privire la efectele acestei decizii ale Curții pentru procesul infraconstituțional de interpretare și aplicare a legii, menționăm Decizia nr. 2461 din 26 iunie 2009, pronunțată de Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție. Instanța supremă a arătat că, „prin decizia Curții Constituționale nr. 783 din 12 mai 2009 - publicată în Monitorul Oficial la 15 iunie 2009 - s-a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.I pct.185 din Legea nr. 356/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală.

Curtea Constituțională a motivat că abrogarea art. 385⁹ alin. (1) pct. 17¹ din Codul de procedură penală, prin dispozițiile declarate neconstituționale, încalcă dispozițiile constituționale ale art. 21 privind accesul liber la justiție, precum și ale art. 20 din Constituție referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului raportate la prevederile art. 6 referitoare la dreptul la un proces echitabil și ale art. 13 privind dreptul la un recurs efectiv din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Așa fiind, critica formulată de inculpați prin referirea la cazul de casare prevăzut în art. 385⁹ alin. (1) pct. 17¹ din Codul de procedură penală devine actuală și posibilă”.

Pe aceeași linie jurisprudențială se înscrie și Decizia nr.62 din 18 ianuarie 2007¹⁴³, prin care Curtea a constatat că dispozițiile art.I pct.56 din Legea nr.278/2006 pentru

¹⁴² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.404 din 15 iunie 2009.

¹⁴³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.104 din 12 februarie 2007.

modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea și completarea altor legi, partea referitoare la abrogarea art.205, 206 și 207 din Codul penal, sunt neconstituționale, stabilind că, „*în cazul constatării neconstituționalității dispozițiilor legale de abrogare, acestea își încetează efectele juridice în condițiile prevăzute de art.147 alin.(1) din Constituție, iar prevederile legale care au format obiectul abrogării continuă să producă efecte*”. Însă, în ciuda acestui considerent de principiu inclus în decizia Curții Constituționale, Înalta Curte de Casație și Justiție, prin decizia nr. VIII din 18 octombrie 2010, a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și sesizarea Colegiului de conducere al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel București, în sensul că, normele de incriminare a insultei și calomniei cuprinse în art. 205 și art. 206 din Codul penal, precum și prevederile art. 207 Cod penal privind proba verității, abrogate prin dispozițiile art. I pct. 56 din Legea nr. 278/2006, dispoziții declarate neconstituționale prin Decizia nr.62 din 18 ianuarie 2007 a Curții Constituționale, nu sunt în vigoare.

Astfel, deși Parlamentul, Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează să respecte „*întru totul atât considerentele cât și dispozitivul*” (Decizia nr.414 din 14 aprilie 2010, *precitată*) deciziei Curții Constituționale, se poate observa că, cel puțin la nivelul instanțelor judecătorești, se dă o nouă eficiență deciziei de constatare a neconstituționalității, uneori contrară chiar considerentelor care au stat la baza pronunțării acesteia.

4. Atât în controlul *a posteriori* cât și în controlul *a priori*, legiuitorul își îndeplinește, de fiecare dată, și în termenele prevăzute, obligația constituțională de a elimina aspectele de neconstituționalitate?

Astfel cum s-a arătat mai sus, în cadrul controlului *a priori* de constituționalitate, atunci când Curtea constată neconstituționalitatea unei dispoziții dintr-o lege sau chiar legea în ansamblul său, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale [art.147 alin.(2) din Constituție]. Nici Constituția sau Legea nr.47/1992 și nici Regulamentele Camerei Deputaților, Senatului sau ale celor două camere reunite nu prevăd un termen în interiorul căruia Parlamentul trebuie să pună de acord legea neconstituțională cu decizia Curții Constituționale. Exemplificativ, menționăm Hotărârea Camerei Deputaților nr.14/2010¹⁴⁴ prin care a fost modificat Regulamentul acestei camere, prevăzându-se expres o procedură de lucru a acestei camere în ipoteza analizată, fără a i se impune un interval maxim de timp în care trebuie să acționeze. Astfel, art.134 din Regulamentul acestei camere prevede următoarele:

„(1) *În cazurile de neconstituționalitate constatate potrivit art. 146 lit. a) din Constituția României, republicată, și în situația în care Camera Deputaților a fost prima Cameră sesizată, Biroul permanent, în prima sa ședință care are loc după publicarea deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, Partea I,*

¹⁴⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.397 din 15 iunie 2010.

va sesiza Comisia juridică, de disciplină și imunități și comisia permanentă sesizată în fond cu proiectul de lege sau propunerea legislativă în vederea reexaminării prevederilor declarate neconstituționale. Aceeași procedură se aplică și pentru cazul în care prevederile respective sunt trimise de la Senat, în calitate de primă Cameră sesizată.

(2) Termenul fixat de Biroul permanent pentru întocmirea raportului comun de către comisiile prevăzute la alin. (1) nu va putea fi mai mare de 15 zile. Raportul comisiilor se înscrie cu prioritate în ordinea de zi [...]. Cu prilejul reexaminării, Camera Deputaților va efectua corelările tehnico-legislative necesare. Raportul comisiilor se adoptă cu majoritatea cerută de caracterul ordinar sau organic al inițiativei legislative supuse reexaminării, după caz, iar după adoptare prevederile reexamine se trimit Senatului, dacă acesta este Cameră decizională.

(3) Reexaminarea textelor declarate neconstituționale se face mai întâi de prima Cameră sesizată”.

Totodată, menționăm că prin două decizii, și anume Deciziile nr.872 și nr.874 din 25 iunie 2010¹⁴⁵, Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea unei prevederi din Legea privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar prin care cuantumul pensiilor contributive era redus cu 15%. Parlamentul s-a întrunit, în ședința sa din 29 iunie 2010, și a pus de acord prevederile constatate neconstituționale cu decizia Curții, adoptând Legea nr.118/2010¹⁴⁶, astfel încât acesta a putut intra în vigoare la data de 3 iulie 2010. În același sens, poate fi amintită Decizia nr.375 din 6 iulie 2005¹⁴⁷ prin care au fost declarate anumite dispoziții din Legea privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, dispoziții puse, ulterior, de acord cu decizia Curții în ședința comună a Parlamentului din 13 iulie 2005.

În alte situații, atunci când Curtea a constatat neconstituționalitatea reglementării legale în ansamblu, Parlamentul a preferat să respingă întreaga lege, fără să îi mai aducă modificări și să încerce punerea sa de acord cu decizia Curții Constituționale – în acest sens, menționăm Decizia nr.418 din 18 iulie 2005¹⁴⁸, prin care Curtea a constatat neconstituționalitatea Legii privind sănătatea reproducerii și reproducerea umană asistată medical, lege care, în final, a fost respinsă definitiv la data de 9 februarie 2006.

În privința controlului *a posteriori* de constituționalitate, se observă că, în principiu, Parlamentul a preferat să nu intervină în termenul de 45 de zile în care reglementarea legală neconstituțională este suspendată de drept, alegând, astfel, soluția încetării de drept a reglementării neconstituționale prin expirarea termenului de 45 de zile. Ca situație de excepție de la regula de mai sus, menționăm Decizia nr.458 din 31 martie

¹⁴⁵ Publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.433 din 28 iunie 2010.

¹⁴⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.441 din 30 iunie 2010.

¹⁴⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.591 din 8 iulie 2005.

¹⁴⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.664 din 26 iulie 2005.

2009¹⁴⁹ prin care au fost declarate neconstituționale prevederile art. 373¹ din Codul de procedură civilă; ulterior, Guvernul în termenul de 45 de zile în care reglementarea legală era suspendată de drept a intervenit prin adoptarea Ordonanței de urgență nr.42/2009 pentru modificarea Codului de procedură civilă¹⁵⁰, punând de acord textul legal în cauză cu decizia Curții Constituționale.

Totodată, se constată că au existat situații când legiuitorul a intervenit după expirarea termenului de 45 de zile; în acest sens, menționăm Decizia nr.783 din 12 mai 2009¹⁵¹ sau Decizia nr.694 din 20 mai 2010¹⁵², dispozițiile declarate neconstituționale fiind „corectate” de abia prin adoptarea Legii nr.202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor¹⁵³, deci după expirarea termenului de suspendare de drept a dispozițiilor legale neconstituționale.

5. Ce se întâmplă în situația în care, în termenul prevăzut de Constituție și/sau legislație, legiuitorul nu înlătură viciul de neconstituționalitate? Exemplificați.

În măsura în care legiuitorul nu intervine în intervalul celor 45 de zile, cât timp norma legală neconstituțională este suspendată de drept, aceasta își încetează de drept efectele juridice. Desigur, acest lucru nu înseamnă ca după momentul la care norma și-a încetat efectele, Parlamentul sau Guvernul, după caz, să nu poată interveni prin adoptarea unei noi reglementări legale care să fie conformă cu decizia Curții Constituționale.

6. Prin intermediul altui act normativ, legiuitorul poate consacra din nou soluția legislativă declarată neconstituțională? Argumentați.

De principiu, legiuitorul nu poate consacra din nou soluția legislativă constatată ca fiind neconstituțională. Prevederile art.147 alin.(1) și (2) din Constituție impun, în mod expres, obligația legiuitorului de a **pune de acord** prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției, fără a se distinge după natura sau momentul la care intervine controlul de constituționalitate. Prin urmare, legiuitorul nu poate consacra din nou soluția legislativă criticată prin intermediul altui act normativ.

Într-un singur caz legiuitorul nu și-a îndeplinit obligația constituțională de a reexamina legea în conformitate cu decizia Curții Constituționale. Astfel, prin Decizia nr.415 din 14 aprilie 2010, *precitată*, în cadrul unui control *a posteriori* de constituționalitate, Curtea a constatat neconstituționalitatea unor dispoziții din Legea nr.144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de

¹⁴⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.256 din 17 aprilie 2009.

¹⁵⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.324 din 15 mai 2009.

¹⁵¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.404 din 15 iunie 2009.

¹⁵² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.392 din 14 iunie 2010.

¹⁵³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.714 din 26 octombrie 2010.

Integritate¹⁵⁴, însă legiuitorul a adoptat ulterior o lege de modificare a acesteia fără să respecte decizia Curții, astfel încât legea în cauză a fost declarată neconstituțională într-un control *a priori* de constituționalitate – a se vedea Decizia nr.1018 din 19 iulie 2010¹⁵⁵. Prin urmare, rezultă, fără dubiu, că legiuitorul trebuie să se supună deciziei Curții Constituționale și să acționeze în conformitate cu aceasta. De altfel, a existat o situație când Curtea, prin Decizia nr.419 din 18 iulie 2005¹⁵⁶, a verificat chiar modul în care Parlamentul a pus de acord prevederile unei legi declarate neconstituționale cu decizia Curții Constituționale. Astfel, chiar titlul deciziei menționate este „asupra modului în care Parlamentul României a pus de acord prevederile Legii privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente cu Decizia Curții Constituționale nr.375 din 6 iulie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.591 din 8 iulie 2005”, ceea ce demonstrează că, în acest caz, standardul de constituționalitate a fost reprezentat de decizia anterioară a Curții Constituționale, și nu de Constituție, în mod direct.

De asemenea, legiuitorul originar nu are competența de a acoperi viciul de neconstituționalitate existent într-un act de reglementare primară emis de legiuitorul delegat. Curtea a statuat, în mod expres, că „viciul de neconstituționalitate a unei ordonanțe sau ordonanțe de urgență emise de Guvern nu poate fi acoperit prin aprobarea de Parlament a ordonanței respective. În consecință, legea care aprobă o ordonanță de urgență neconstituțională este ea însăși neconstituțională”¹⁵⁷.

În fine, Curtea, prin Decizia nr.983 din 30 iunie 2009¹⁵⁸, constatând neconstituționalitatea unei ordonanțe simple pe motiv că prin adoptarea ei Guvernul a depășit limitele abilitării acordate, a statuat că „modificarea sau completarea dispoziției legale criticate de către legiuitorul ordinar sau delegat nu poate acoperi neconstituționalitatea constatată de către Curtea Constituțională, actele normative succesive de modificare sau completare fiind lovite de același viciu de neconstituționalitate în măsura în care confirmă soluția legislativă declarată neconstituțională din punct de vedere intrinsec sau extrinsec”.

Într-o atare situație, este neconstituțional procedul de modificare sau completare unui act normativ primar neconstituțional printr-o ordonanță de urgență în măsura în care aceasta din urmă confirmă soluția legislativă anterioară¹⁵⁹.

¹⁵⁴ Publicată, inițial, în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.359 din 25 mai 2007.

¹⁵⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.518 din 22 iulie 2010.

¹⁵⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.653 din 22 iulie 2005.

¹⁵⁷ A se vedea, în acest sens, cu titlu exemplificativ, Decizia nr. 584 din 13 iunie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 457 din 6 iulie 2007, și Decizia nr. 421 din 9 mai 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.367 din 30 mai 2007.

¹⁵⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 531 din 31 iulie 2009.

¹⁵⁹ În decizia menționată, Curtea a constatat neconstituționalitatea acelor prevederi din Ordonanța Guvernului nr. 15/2008 care au reșezat sistemul de calcul al salariului în domeniul învățământului prin includerea unor sporuri în salariul de bază, deși Guvernul nu avea o abilitare legală în acest sens. Modificările nesemnificative aduse prin ordonanțele de urgență succesive, care, practic, reluau textul neconstituțional, sunt și ele lovite de același viciu de neconstituționalitate, întrucât, în acest caz,

7. Curtea Constituțională are posibilitatea de a însărcina alte organe cu executarea deciziilor sale și /sau de a stabili modul în care acestea urmează a fi puse în executare într-o anumită cauză?

Curtea Constituțională nu are competența de a însărcina alte organe cu executarea deciziilor sale, însă, în considerentele deciziilor sale are posibilitatea de a impune o anumită modalitate de punere în aplicare și interpretare a deciziilor sale.

În acest sens, menționăm Decizia nr.413 din 14 aprilie 2010¹⁶⁰ sau Decizia nr.665 din 5 iulie 2007¹⁶¹. În prima decizie menționată, Curtea a statuat în mod expres că „lipsirea de temei constituțional a actelor normative primare are drept efect încetarea de drept a actelor subsecvente emise în temeiul acestora (contractele de management, actele administrative date în aplicarea celor două ordonanțe de urgență etc.)”; mai mult, Curtea, interpretând actele normative existente și explicând efectele deciziilor sale anterioare de constatare a neconstituționalității, a arătat că „începând cu data de 28 februarie 2010, funcția de director-coordonator nu mai există, iar persoanele care ocupau aceste funcții nu mai pot fi considerate ca fiind conducătorii serviciilor publice deconcentrate. În momentul de față, reglementarea în vigoare cu privire la conducătorii serviciilor publice deconcentrate este cea anterioară modificărilor aduse prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr.37/2009. Așadar, Curtea constată că în funcția publică de conducător al serviciilor publice deconcentrate nu poate fi numită nici măcar temporar, o persoană care anterior a fost director-coordonator; din moment ce acesta nu este funcționar public sau funcționar public cu statut special, practic, nu mai justifică nicio funcție publică sau contractuală”.

Prin Decizia nr.665 din 5 iulie 2007, *precitată*, Curtea a stabilit neconstituționalitatea unui text legal care prevedea că începerea urmăririi penale a foștilor membri ai Guvernului se face în condițiile dreptului comun, și nu în condițiile derogatorii prevăzute de legea specială, arătând, în mod expres: „constatarea neconstituționalității textului legal dedus controlului, cu consecința lipsirii sale de eficiență juridică, va antrena extinderea regimului derogatoriu de urmărire penală și judecată a membrilor Guvernului în exercițiu, pentru infracțiunile săvârșite în această calitate, și asupra foștilor membri ai acestuia”.

Prin urmare, modul de punere în executare a deciziei Curții Constituționale poate fi predeterminat prin considerentele deciziei pronunțate și, în condițiile în care considerentele și dispozitivul hotărârii sunt general obligatorii, înseamnă că toate subiectele de drept public sau privat urmează să respecte și considerentele deciziei Curții.

---

ordonanțele de urgență sunt acte de modificare, și nu principale, astfel încât se aplică principiul de sorginte latină *accessorium sequitur principale*.

¹⁶⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.291 din 4 mai 2010.

¹⁶¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.547 din 10 august 2007.